

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

32E JAARGANG

WOENSDAG 1 OCTOBER 1947

No. 1586

COMMISSIE VAN REDACTIE:

H. W. Lambers; N. J. Polak; J. Tinbergen;

F. de Vries;

J. H. Lubbers (Redacteur-Secretaris).

Assistent-Redacteur: A. de Wit.

Administratie: Pieter de Hoochstraat 5, Rotterdam (W.).
Telefoon: Redactie 38040, Administratie 38340. Giro 8408.

Abonnementsprijs van het blad, franco per post in Nederland f 26* per jaar. Overzeese gebiedsdelen en buitenland f 28 per jaar. Abonnementen kunnen ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per ultimo van het kalenderjaar. Losse nummers 75 cents. Abonnementsprijs Economisch-Statistisch Kwartaalbericht voor jaargang 1947 voor abonnees op de Economisch-Statistische Berichten f 4. Afzonderlijke abonnementen voor deze jaargang f 6.

INHOUD: Blz.

De artikelen van deze week	775
Uit buitenlandse bron	775
De verzekering der economische uitheemse belangen in Indonesië door Mr D. J. Hulshoff Pol.....	776
Het tweede internationaal belastingcongres van de Internationale Vereniging, voor Fiscaal en Financieel Recht door Prof. Dr B. Schendstok	778
Enkele richtlijnen bij het vraagstuk van de industrialisatie van Nederland door Prof. Dr J. A. Veraart	779
Enige gegevens en berekeningen over het vooroorlogse textielverbruik in Nederland door H. J. Kuhlmeier	781
Aantekeningen:	
Het rapport van de Parijse conferentie inzake het Marshall-plan	783
Amerikaanse motieven voor het Marshall-plan	786
Internationale notities:	
Parijs en Genève	787
Buitenlandse activa in de Verenigde Staten	787
Frankrijk en Oost-Europa	787
Geld- en kapitaalmarkt	788
Statistieken:	
Bankstaten	788
Stand van 's Rijks Kas	789
Havenbeweging	790
Buitenlandse kapitaalsaldi in de Verenigde Staten	790
Werkloosheid in Nederland	790

DEZER DAGEN

krakende voegen. Bij het naderen van de winter blijkt althans West-Europa, door de droogte verder ondermijnd, slechts een bouwvallig geheel. Zo toont Frankrijk een bedenkelijk verval; per 1 October zijn thans de benzine-rantsoenen voor hen, die geen prioriteit genieten, geheel opgeheven; voor het overige gaat het rantsoen 40 pCt omlaag. Italië, politiek reeds op zand gebouwd, leed in

het Noordelijk industriegebied, behalve door stakingen, zware schade door overstromingen. Zet in Engeland de houding van de vakverenigingen inzake lonen en prijzen het nieuwe exportplan, verbouwing van het Kabinet ten spijt, op losse schroeven? De bevolking in de Westelijke zônes van Duitsland kwam in verzet tegen verdere ontmanteling van de industrie. Nederland krijgt, na een vol jaar economisch herstel, hetzelfde kwantum huisbrandkolen als in het vorig seizoen en, keurig toegelicht, dezelfde loon- en prijspolitiek.

Zullen de Amerikanen, nu zij het rapport der Europese schamelheid hebben ontvangen, herbouw van het fundament al mogelijk maken? Bij President Truman is de geest wel gewillig. Hij kan hem echter niet overbrengen; het Congres toont een zekere „cold suspicion”. Bij de besprekingen tussen Regering en Congresleiders waren Taft en Martin, de kopstukken van de Republikeinse partij, niet aanwezig, wegens „private commitments”. De President toont daarom voorlopig een duidelijke preferentie voor pleisterwerk, „stop-gap aid” in de vorm van levensmiddelen en brandstof. Met name Frankrijk, Italië en Oostenrijk acht Truman in aanmerking te komen voor een bedrag van \$ 580 miljoen. Mocht het totaalbedrag van \$ 2½ milliard, dat reeds werd genoemd, niet beschikbaar komen, dan zijn er nog andere lapmiddelen om kieren en gaten te dichten. Zo deelde Lovett mede, dat het door Duitse bezetters gestolen goud, ten bedrage van \$ 330 miljoen, vóór 15 October a.s. voor de helft zal worden teruggegeven. Voorts kan de Wereldbank, naar de vice-president Robert Garner verklaarde, wellicht een steentje bijdragen.

„Economists are blockheads who make financial plasters to stop the running sores of the body politic”, aldus Napoleon in Hervey Allen's „Anthony Adverse”. Dit verlegt de verantwoordelijkheid naar de politici. Ressorsteert de U.N.O., als ruïne, reeds onder monumentenzorg? In de Assemblée althans kon het dringend beroep van Trygve Lie de sloperswerkzaamheden slechts een ogenblik onderbreken. Het was ditmaal vooral de Engelse vertegenwoordiger Hector Mc Neil, die de toorn der Russen op zich laadde; de Sovjetpers noemde zijn rede de „lijkzang der Verenigde Naties”. Inmiddels heeft de executie van de Bulgaarse oppositieleider Petkof de scheur tussen West en Oost nog vergroot. Zodoende is de Novemberconferentie van de Grote Vier, reeds lang een groot vraagteken, wijselijk maar uitgesteld totdat het geraas van vallen puin is bedaar.

Nederland lijkt in de behandeling van vraagtekens een fase verder. De plattegrond van het Indonesische vraagstuk is weliswaar nog niet geheel te overzien — de consuls hebben hun onderzoek beëindigd, maar kwamen nog niet verder dan een interim-rapport —; de Minister-President kon echter de Tweede Kamer in sterker mate dan voorheen overtuigen, dat, wat hij aanfer, een uitgewerkt bestek is. Van een officieel-particuliere poging tot het aangeven van lichtpunten werd inmiddels met kalme belangstelling kennis genomen.

DE NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ, N.V.

(Deviezenbank)

Hoofdkantoor: Amsterdam

met talrijke eigen kantoren (ook in het Verre Oosten) en een uitgebreid net van correspondenten in de gehele wereld, verzekert U een vlotte behandeling van Uw financiële zaken.

ALLE BANK-, EFFECTEN-
en ASSURANTIEZAKEN

Behandeling van alle
bankzaken

* *

Bezorging van alle
assurantiën.

R. MEES & ZONEN

BANKIERS EN ASSURANTIE-MAKELAARS

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 'S-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Nederlandsch Indische Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Gevestigd te 's-Gravenhage

ADMINISTRATIEKANTOOR DORDRECHT - BELLEVUESTRAAT 2, TELEFOON 5346

Personeels-Pensioenverzekering

verschafft directe fiscale besparing — afschrijving van toekomstige lasten — blijvende sociale voldoening
Vraagt U eens welgedocumenteerd advies aan ons
BUREAU VOOR COLLECTIEVE CONTRACTEN

NEDERLANDSCHE BEDRIJFSBANK N V

HERENGRACHT 320, AMSTERDAM

TELEF. 35634, 35173, 33454.

KAPITAALVERSCHAFFING AAN
NEDERLANDSCHE BEDRIJVEN

RAADGEVENDE FUNCTIE BIJ BEDRIJFS-
FINANCIERING

gispen

meubelen en gisolampen

culemborg
amsterdam
rotterdam

Koninklijke
Nederlandsche
Boekdrukkerij

H. A. M. Roelants
Schiedam

met papier geïsoleerde kabels
voor zwakstroom en sterkstroom
koperdraad en koperdraadkabel
kabelgarnituren, vulmassa en olie

NK F

N.V. NEDERLANDSCHE KABELFABRIEK
DELFT

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK.

Mr D. J. Hulshoff Pol, *De verzekering der economische uitheemse belangen in Indonesië.*

In Indonesië zal, na een overgangperiode, waarin het beleid zal worden gevoerd door een interim-regering, de bestuursbevoegdheid moeten worden overgedragen aan de Indonesische autoriteiten. Om te voorkomen, dat Nederlandse en andere uitheemse belangen in het gedrang komen, zullen tevens garanties moeten worden gesteld. Zo bijv. ten aanzien van de *handelspolitiek*. Van belang is, dat de Indonesiërs de politiek van contingentering ten behoeve van Nederland niet zullen willen continueren. Voorts zullen *Nederlandse ambtelijke deskundigen* niet kunnen worden gemist; zij krijgen echter een zuiver adviserende of wetenschappelijke taak. De Nederlanders zullen een belangrijke rol blijven spelen als *buitenlandse ondernemers*. Wat de *buitenlandse investeringen* betreft, hoeft geen radicale ommekeer te worden verwacht. Vraagstukken van *welvaartspolitiek en industrialisatie* zullen geheel onder de Indonesiërs ressorteren.

Prof. Dr B. Schendstok, *Het tweede internationaal belastingcongres van de Internationale Vereniging voor Fiscaal en Financieel Recht.*

Enkele persoonlijke indrukken van het tweede congres van de I.F.A., dat in hoofdzaak aan het vraagstuk der internationale dubbele belasting was gewijd. Schr. schetst hetgeen ter sprake kwam inzake: nieuwe belastingwetgeving, kapitaalheffingen, internationale uitwisseling van inlichtingen en internationale bijstand bij de invordering, internationale belastingrechtspraak, en de tractaten der laatste jaren.

De conclusie is, dat alleen met tweezijdige tractaten, zonder het naar elkaar toegroeien van de belastingtechnische begrippen van de belastingstelsels, internationale dubbele belasting niet is te voorkomen. Zelfs echter als de stelsels naar elkaar toegroeien, zal alle dubbele belasting nog niet verdwijnen, zolang de Staten het belastingstelsel kunnen gebruiken als instrument van de economische politiek.

Prof. Dr J. A. Veraart, *Enkele richtlijnen bij het vraagstuk van de industrialisatie van Nederland.*

Nederland's economisch beleid dient gelijktijdig aandacht te schenken aan emigratie en industrialisatie. Voor industrialisatie belooft het plan-Marshall afdoende uitkomst te bieden; daarbij zullen de bedrijven voor de zo overheersend belangrijke binnenlandse markt een groot aandeel in de creditgeving moeten genieten. Zonder energiek aangepakte publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie mag geen uitkomst gevende industrialisatie worden verwacht. In een zo nauwkeurig mogelijke distributie van de productiefactor arbeid over de bedrijven, ongetwijfeld met het zwaartepunt in de voor export werkende industrie, ligt het veilig richtpunt voor het verdere industrialisatiebeleid.

H. J. Kuhlmeier, *Enige gegevens en berekeningen over het vooroorlogse textielverbruik in Nederland.*

Het binnenlandse textielverbruik in Nederland bedroeg in 1938/39, voor 8,7 miljoen consumenten, ca 12½ kg per hoofd. Het verbruik in enge zin (de gezinsverzorging: kleding, huishoudgoed, woninginrichtingartikelen) bedroeg ca 10½ kg per hoofd. Dit kwantum had vóór 25 pCt betrekking op woningtextiel e.d. (vergunningartikelen), voor 75 pCt op kleding enz. (textielkaartartikelen). Het kwantum van ca 10½ kg komt overeen met ca 260 textielpunten.

De textieluitgaven bedroegen in 1938 ca f 475 miljoen, d.i. ruim 9 pCt van het nationale inkomen; 90 pCt hiervan betrof de gezinsverzorging. Het verband tussen gezinsinkomen en textieluitgaven wordt grafisch uiteengezet.

UIT BUITENLANDSE BRON.

Stijgende vraag naar diamant. Tot voor kort dacht men, dat de vraag naar diamant als belegging, dekking tegen inflatie en als middel om een teveel aan koopkracht te absorberen, een oorlogsverschijnsel was. Dit schijnt, volgens „The Financial Times” van 24 September jl., niet geheel waar te zijn. Een stijgende vraag wordt gerapporteerd zowel op de Europese markten als in de Verenigde Staten. Wat Europa betreft, schijnt de voornaamste koper India te zijn geweest, dat voorraden aanlegde voordat import van luxe artikelen door India's Regering werd verboden. Dit is echter geen volledige verklaring. De vraag naar diamant kan waarschijnlijk op één lijn worden gesteld met die naar andere goederen, met name metalen. De angst voor inflatie en devaluatie is de laatste tijd in vele gedeelten van de wereld weer groter geworden, „and diamonds as a store of wealth at such times have always been popular”. Dit is een factor voor de korte termijn; winsten voor de diamantwereld hangen voor de lange termijn af van de welvaart en koopkracht in de Verenigde Staten. Een verdere toevloed van koopkracht, die door het uitvoeren van het Marshall-plan waarschijnlijk in Amerika zal worden teweeggebracht, kan een steun vormen voor de diamantindustrie en voor grotere Amerikaanse aankopen in Nederland.

De walvisvangst in het komende seizoen zal beperkt blijven tot 16.000 blauwe walvissen, met een geschatte productie van 320.000 ton olie. De cijfers voor 1937—1938, 1945—1946, 1946—1947 zijn resp. 606.700 ton, 148.000 ton en 281.000 ton. Tegen onbeperkte vangst tot 1951 wordt aangevoerd, dat het niet zeker is, of de wereldvetpositie tegen die tijd wel verbeterd zal zijn, terwijl het getal van 16.000 walvissen door deskundigen reeds als een maximum wordt beschouwd. „The Economist” van 27 September jl. betoogt, dat de wereldvetpositie in 1951 afhankelijk zal zijn van het welslagen van het grondnotenplan, de rehabilitatie van Indonesië en het herstel van de zuivelindustrie in Europa.

Canada's dollarmocilijkheden springen in het oog bij het bezien van de volgende cijfers (ontleend aan „The Investors' Chronicle” van 27 September jl.). Begin 1947 bezat Canada's „Foreign Exchange Control Board” ongeveer \$ 1½ miljard aan goud en Amerikaanse valuta, tegen \$ 1½ miljard een jaar tevoren. De import van Canada uit de Verenigde Staten gedurende de eerste zeven maanden van dit jaar bedroeg \$ 1,2 miljard, tegen \$ 1,4 miljard gedurende geheel 1946, terwijl de export naar de Verenigde Staten slechts \$ 627 miljoen beliep, zodat een tekort van \$ 573 miljoen ontstond; m.a.w. Canada heeft sinds 1 Januari ongeveer de helft van zijn goud- en dollarreserves verloren. Men verwacht, dat, tenzij een of ander redmiddel kan worden gevonden, het dollartekort gedurende het lopende jaar zal stijgen tot ongeveer \$ 1 miljard; het goud- en dollarbezit zou aldus zeer gering worden. Canadese economen verwachten het crisispunt in November.

Over bioscoopbezoek in Engeland is een rapport gepubliceerd in de „Board of Trade Journal” (zie „Records and Statistics”, supplement to the Economist van 27 September jl.), bevattende gegevens verzameld in Maart en October 1946. Het betreft de gewoonten van personen boven de 16 jaar, die de bioscoop bezoeken, en toont aan, dat van de volwassen bevolking 32 pCt eens per week of vaker de bioscoop bezoekt; 13 pCt gaat meer dan eenmaal per week. Het percentage bioscoopbezoekers, gevormd door verschillende beroepen, was als volgt: fabrieksarbeiders 14 pCt, andere handarbeiders 23 pCt, huisvrouwen 38 pCt, „clerical and distributive” 14 pCt, niet meer werkenden en werklozen 6 pCt. De jaarlijkse uitgaven van de burgerbevolking voor bioscoopbezoek worden geschat op meer dan £ 100 miljoen per jaar.

DE VERZEKERING DER ECONOMISCHE UITHEEMSE BELANGEN IN INDONESIË.

Als rust en orde in Indonesië zullen zijn wedergekeerd (en aangenomen moet worden, dat dit vroeg of laat zal gebeuren), zal een overgangperiode aanbreken, gedurende welke het beleid zal worden gevoerd door een interim-Regering, waarin zowel het Nederlandse als het Indonesische element zullen worden vertegenwoordigd, terwijl verschillende commissies van gelijksoortige samenstelling (bijv. een valutafonds) werkzaam zullen zijn. Het ligt voor de hand, dat althans in de interim-Regering de Nederlanders de beslissende stem zullen hebben, doch het is eveneens duidelijk, dat deze situatie niet blijvend zal kunnen zijn. Na een korte overgangstijd zal aan de Indonesische autoriteiten de bestuursbevoegdheid moeten worden overgedragen, waarbij dan echter tevens garanties zullen moeten worden gesteld, dat de Nederlandse en andere uitheemse belangen niet in het gedrang zullen komen. Hoe deze bescherming zal worden geregeld, is thans nog moeilijk te zeggen. Denkbaar is een gemeenschappelijk lichaam met Nederlands overwicht, dat op bedoelde belangen zal moeten toezien, of het recht van de Nederlandse Hoge Commissaris dan wel een andere autoriteit om zo nodig in te grijpen. Ook is het volstrekt noodzakelijk, dat aan Nederland militaire steunpunten worden verzekerd, ten einde zo nodig orde en rust te handhaven en een chaos te voorkomen. Zeker is echter, dat een groot deel van het economisch en financieel beleid, dat door de Overheid wordt uitgeoefend, geheel aan de Indonesiërs zal moeten worden overgelaten.

Wij zullen in het navolgende trachten in algemene lijnen de grenzen aan te geven van de sfeer, waarin de Nederlandse medezeggenschap dringend nodig blijft, en die, welke geheel aan de Indonesiërs kan worden overgelaten. Wij gaan er daarbij van uit, dat de sfeer, welke uitsluitend de Indonesiërs zelf aangaat (bijv. maatregelen tot bevordering van de welvaart der inlandse landbouwende bevolking) en ook die, welke slechts van indirect belang is voor de uitheemsen, o.a. het afsluiten van handelsverdragen, aan de Indonesiërs moet worden overgelaten, doch dat het recht van ingrijpen wordt voorbehouden, indien de uitheemse belangen rechtstreeks worden benadeeld. Zo is het naar onze mening wenselijk bijv. de verdeling van de buitenlandse valuta aan een Nederlandse controle te onderwerpen ter overmaking van dividenden en tantièmes van buitenlandse maatschappijen. Ook zal het nodig zijn om op een gebied, dat in het algemeen aan de Indonesiërs kan worden overgelaten, het recht van ingrijpen voor te behouden als vreemde belangen rechtstreeks worden geschaad, bijv. wanneer de Indonesische Overheid mocht bepalen dat differentiële invoerrechten ten nadele van Nederland zouden worden geheven of belastingen in het leven zouden worden geroepen, die de buitenlandse ondernemingen onmatig zouden bezwaren en dus hun werkzaamheid te zeer zouden belemmeren.

In het hierna volgende zullen achtereenvolgens de verschillende onderwerpen van economische en financiële aard worden nagegaan, ten aanzien waarvan zal moeten worden bepaald, of en in hoeverre de bescherming van de buitenlandse belangen nodig zal zijn.

Handelspolitiek.

Op handelspolitiek gebied was vóór de oorlog de toestand aldus, dat deze politiek geheel werd beheerst door het moederland, al werd natuurlijk ernstig rekening gehouden met de belangen van Nederlands-Indië.

De handelsaccorden werden door de Regering in Nederland gesloten na raadpleging van de Indische Regering en de eventuele ratificaties hadden plaats door de Staten-Generaal na advies van de Volksraad. De onderhandelingen tot afsluiting van deze accorden werden gevoerd door Nederlandse delegaties, waarin Indische specialisten waren vertegenwoordigd. Bij deze onderhandelingen werden onge-

twijfeld meermalen door Nederland offers gebracht aan Indië, doordat bijv. buitenlandse concessies werden verworven voor Indische producten tegen toekenning van Nederlandse invoercontingenten ten behoeve van buitenlandse goederen, maar de leiding bleef in Nederlandse handen. Deze handelwijze behoort thans zeker tot het verleden en voortaan zal ongetwijfeld Indonesië buiten Nederland om zijn verdragen en overeenkomsten aangaan, maar zal Nederland ook geen tegemoetkoming meer behoeven te betrachten.

Ook de grote lijnen van de handelspolitiek werden door Nederland bepaald. Nederland was een vrijhandelsland en ging eerst in de dertiger jaren van deze eeuw onder de invloed van de crisis over tot het invoeren van een contingenteringpolitiek; in overeenstemming hiermede moest Indië evenzeer ten aanzien van de invoerrechten een vrijhandelspolitiek blijven volgen en werd in afwijking hiervan tegelijk met Nederland slechts de toepassing van een politiek van contingentering van de invoer toegestaan. Daarbij komt, dat in 1824 en 1870 verdragen met Engeland waren afgesloten, waarbij dit land van zijn rechten op bepaalde gebieden in de Indische Archipel (o.a. Atjeh en Benkoelen) afstand deed tegen overneming van andere Nederlandse koloniale gebieden (o.a. de Goudkust), terwijl over en weer beperkingen werden opgelegd ten aanzien van de mogelijkheid van verhoging van de invoerrechten in Nederlands-Indië en in sommige Engelse koloniale gebieden.

Thans zal Indonesië zelf kunnen bepalen, of het een vrijhandels- dan wel een protectionistische politiek zal volgen. Dit laatste is wel het meest waarschijnlijk in verband met de noodzakelijke industrialisatie van de Indische Archipel, in het bijzonder van het overbevolkte Java. Men mag aannemen, dat de Indonesische Federatie bij de nieuwe verhoudingen niet meer gebonden zal zijn aan de hogergenoemde bepalingen van de tractaten van 1824 en 1870, en zulks te meer hierom, omdat Engeland zich in dit opzicht reeds vóór de oorlog niet aan zijn verplichtingen hield en o.a. in de Straits Settlements in zijn eigen voordeel een sterk preferentieel stelsel van invoerrechten toepaste.

Kan dus het bepalen van de douanepolitiek aan Indonesië worden overgelaten, zo moet toch een garantie worden verkregen, dat bij deze politiek niet ten opzichte van het buitenland gedifferentieerd kan worden en met name Nederland niet kan worden benadeeld ten aanzien van andere landen.

Samenwerking Nederland-Indonesië.

Deze bestond vóór de oorlog in die zin, dat in Indonesië ten behoeve van de Nederlandse industrie (o.a. de textiel-industrie) meer of minder belangrijke contingenten werden toegestaan voor Nederlandse goederen, teneinde een volledige verdringing daarvan door overeenkomstige Japanse producten te beletten. Ook werden door een stelsel van licentiëringen Nederlandse en andere Westerse importeurs beschermd tegen Japanse concurrenten. Tegenover deze Indische concessies stond de hiervoren reeds vermelde bereidwilligheid van Nederland, bij de onderhandelingen met het buitenland rekening te houden met de Nederlands-Indische belangen en verder de door het moederland op zich genomen verplichting de aflossing en rentebetaling van tal van Indische leningen te garanderen.

De Japanse concurrentie is thans weliswaar weggevalen, doch het lijdt geen twijfel, dat zij na enige tijd weer terug zal komen bij het onvermijdelijk te verwachten herstel van Japan. Indonesië zal dan zeer zeker in mindere mate of zelfs in het geheel niet van zins zijn contingenten aan Nederland toe te staan. Het schijnt ons verder twijfelachtig, of de in de toekomst te continueren en uit te breiden Nederlandse garantie van de Indische leningen de Indonesische Regering er toe zal kunnen bewegen contingenten te verlenen. Vermoedelijk zal deze garantie moeten dienen als middel om een zekere tegemoetkomend-

heid van Indonesische zijde te verkrijgen ten aanzien van de werkzaamheid in de archipel van Nederlandse ondernemers en de Nederlandse investeringen. Het stelsel van contingenteringen, teneinde een deel van de Indische markt te reserveren voor Nederland, is trouwens te kunstmatig om te kunnen worden gehandhaafd, aangezien de Aziatische gebieden met hun laag welvaartspeil en behoefte aan goedkope, eenvoudige industriële producten in sterke mate op elkaar zijn aangewezen. Indonesië zal in dit opzicht Japan en wellicht ook India niet kunnen missen.

Werkzaamheid van buitenlandse ambtelijke deskundigen en particuliere ondernemers.

Indonesië zal de hulp van buitenlandse, in het bijzonder Nederlandse deskundigen in ambtelijk verband niet kunnen missen en deze zullen er dus wel moeten worden tewerkgesteld. In tegenstelling tot vroeger zullen deze deskundigen echter uitsluitend een adviserende of zuiver wetenschappelijke taak hebben en niet meer, zoals tot dusver, een gezaghebbende. Het gezag zal immers in principe door de Indonesiërs zelf worden uitgeoefend. Niet onwaarschijnlijk zullen, gedurende een zekere overgangstijd, ook Nederlandse ambtenaren moeten worden aangesteld, die deel zullen uitmaken van het gezagsapparaat, dus de administratie en de rechtelijke macht, doch dit aantal zal dan wel in vrij snel tempo afnemen. Al deze ambtenaren zullen wel behalve hun salaris ook pensioenrechten moeten ontvangen en het zal zaak zijn er op toe te zien, dat deze pensioenrechten worden gehonoreerd.

Wat de buitenlandse ondernemers betreft, spreekt het vanzelf, dat deze in Indonesië niet kunnen worden gemist. Terwijl op ambtelijk gebied de Indonesiërs thans reeds al meer en meer opkomen, ontbreken zij vrijwel geheel op het terrein der particuliere ondernemers. Hier zal dus het Westers, speciaal het Nederlands element een belangrijke rol blijven spelen. Intussen is ook op dit gebied een infiltratie van Indonesiërs onvermijdelijk, in zoverre, dat deels in de lagere leidende rangen, doch ook (zij het in beperkte mate) in de hogere, steeds meer inheemsen zullen worden opgenomen. Het beeld van Indonesische leden in de directie der buitenlandse ondernemingen zal steeds algemener worden, al blijft de leiding overwegend in Westerse handen. Terwijl derhalve tot dusver ten aanzien van uitheemse ondernemers het beginsel van de open-deur-politiek werd gevolgd, behoudens dat voor mijnbouwondernemingen een directie werd verlangd, bestaande uit Nederlandse onderdanen, zal in de toekomst volgens wettelijk voorschrift wel de eis worden gesteld, dat althans een deel der directie uit Indonesiërs moet bestaan. Hieruit volgt, dat de werkzaamheid van buitenlandse ondernemers enigszins zal worden beperkt.

Buitenlandse investeringen.

Ten aanzien van buitenlandse investeringen is tot dusver eveneens de open-deur-politiek gevolgd. Dit heeft tengevolge gehad, dat van de vijf milliard vreemd kapitaal, welke vóór de oorlog in Indië was belegd, één milliard afkomstig was van niet-Nederlandse zijde. Het Nederlandse kapitaal bleef dus overheersend, zonder dat aan het andere iets in de weg werd gelegd.

Uit de aard der zaak waren er enige gebieden, waar het particulier kapitaal geen onbeperkte toegang had. Zo waren er de Staatsspoorwegen (waarvan het bestaan overigens geen beletsel was voor enkele particuliere spoor- en tramwegmaatschappijen), het Bankatienbedrijf van de Overheid en een aantal gemengde bedrijven (o.a. electriciteitsbedrijven en een petroleumbedrijf). Het terrein, dat door de overheids- en semi-overheidsbedrijven werd bestreken, was echter zeer beperkt. Zelfs waren de zgn. utiliteitsbedrijven ten dele in particuliere handen.

Bij de nieuwe verhoudingen zal de situatie ongetwijfeld in sommige opzichten iets veranderen, doch men zal geen

revolutionaire ommekeer behoeven te verwachten, aangezien de Indonesiërs nauwelijks enig bespaard kapitaal bezitten en de gemeenschap te weinig koopkracht heeft om particuliere bedrijven door aankoop te socialiseren. Echter zal voor de nodige garanties ten behoeve van het buitenlands kapitaal moeten worden zorggedragen.

Men heeft namelijk kunnen constateren, dat bij de Indonesiërs de laatste tijd een zekere neiging bestaat om in dit opzicht de kip met de gouden eieren te slachten. Zij hebben de feitelijke macht over deze ondernemingen verkregen en zijn onder extremistische invloed zo zeer van afkeer jegens de ondernemers en het kapitaal uit het buitenland vervuld, dat zij aan de vreemde ondernemingen zware eisen stellen (bijv. ten aanzien van de sociale lasten en winstdeling dan wel belastingheffing ten behoeve van de Indische gemeenschap), waaraan deze niet kunnen voldoen, of wel onmatige socialisatieplannen ontwerpen. Weliswaar zijn er onder de Indonesiërs velen, die inzien, dat men op deze manier het buitenlands kapitaal afschrikt, doch de economische extremisten hebben zodanige invloed op hen, dat zij verder gaan dan hun gezond verstand hen voorschrijft. Er zullen, willen er geen moeilijkheden ontstaan, garanties moeten worden toegepast, waardoor de buitenlandse ondernemingen een ruime bestaansmogelijkheid wordt gewaarborgd (zij het dan ook eventueel met enigszins hogere belastingen, mijncijnsen, erfpachtcansons en arbeidslonen) en het nationalisatiestreven tot het bepaald nodige wordt beperkt.

Een ander punt is ten aanzien van de buitenlandse investeringen van veel belang, nl. de vraag, of en in hoeverre het buitenlandse niet-Nederlandse kapitaal, bijv. het Amerikaanse of Engelse, meer dan tot dusver het geval is tot Nederlands-Indië zal doordringen en de Nederlandse investeringen zal verdringen.

Wat dit betreft, behoeft naar onze mening geen vrees te bestaan voor een verdringing van het Nederlands kapitaal. Veeler is het Amerikaanse kapitaal te beschouwen als een welkome aanvulling van het tot dusver hoofdzakelijk Nederlandse kapitaal. In de eerste plaats kan voorop worden gesteld, dat zowel voor het eerste herstel na de oorlog als voor de toekomstige ontwikkeling van Indonesië een meerdere deelneming van buitenlands kapitaal slechts gunstig kan werken en dat Nederland als betrekkelijk klein, door de oorlog zeer verarmd land onmogelijk alleen of zelfs grotendeels voor deze kapitaalstoevoer zorg kan dragen. Indien bijv. Amerika bereid zou zijn veel kapitaal aan te wenden voor de hoog nodige verbetering van het in en na de oorlog zeer verwaarloosde en vernielde wagenstelsel van Indonesië, zou dat slechts een voordeel kunnen zijn. Hetzelfde geldt voor eventuele Amerikaanse kapitaalinvesteringen ten behoeve van een krachtige industrialisatie van Indië. Aan de andere kant behoeft naar onze mening voor een verdringing van de Nederlandse belangen, die vooral de cultures betreffen, niet te worden gevreesd, omdat Amerika hiervoor in het algemeen geen belangstelling heeft. Engeland heeft wel interesse voor sommige cultures, nl. rubber en thee, doch deze houding heeft de Nederlandse belangen in het verleden nooit gehinderd en zal zulks in de toekomst ook niet doen. Daarentegen heeft Amerika wel grote aandacht voor buitenlandse mijnen, doch in Nederlands-Indië zijn de tin- en bauxietmijnen op Banka, Billiton en de naburige eilanden vast in Nederlandse handen, terwijl er toch geen bezwaar tegen zou behoeven te bestaan, indien Amerika kapitaal ging steken in ertsmijnen van midden-Celebes.

Intussen bestaat uiteraard wel de mogelijkheid, dat de Nederlands-Indische petroleumpolitiek voortaan in meerdere mate gericht zal zijn op concessieverlening aan Amerikaans-Nederlandse belangen naast de Nederlands-Engelse. Dit lijkt ons echter eenszins een overwegend bezwaar en is in elk geval niet als een overmatig groot offer te beschouwen voor de handhaving van de overige Nederlandse kapitaalsbelangen.

Welvaartspolitiek van de bevolking.

Een zeer belangrijk onderdeel van de economische politiek der Nederlands-Indische Regering van vóór de oorlog werd ingenomen door de welvaartspolitiek ten behoeve van de inheemse bevolking. Deze bestond o.a. in irrigatie, landbouwvoorlichting, nijverheidsvoorlichting, pogingen tot kwaliteitsverbetering van het bevolkingsproduct, bescherming tegen kwade practijken der opkopers, uitbreiding van het volkscredietwezen, verhindering van woekerpractijken, bevordering van de kolonisatie uit het dichtbevolkte Java naar de buitengewesten, enz. Deze maatregelen behoren bij uitstek thuis in de Indonesische sfeer en er is zeker veel voor te zeggen ze zoveel mogelijk aan de Indonesiërs zelf over te laten, zij het dan ook met medewerking van Nederlandse specialisten.

In dit kader behoort ook de bevordering van de industrialisatie in het bijzonder van Java door het nemen van beschermende maatregelen. De beslissing daarover dient aan de Indonesiërs zelf te worden overgelaten, zonder dat men van Nederlandse zijde het recht heeft om in te grijpen.

Mr D. J. HULSHOFF POL.

HET TWEEDE INTERNATIONAAL BELASTINGCONGRES VAN DE INTERNATIONALE VERENIGING VOOR FISCAAL EN FINANCIËEL RECHT.

Het tweede congres van de International Fiscal Association (I.F.A.) werd, evenals het eerste, te Scheveningen gehouden. Velen van hen, die in 1939 verenigd waren, vonden elkaar op 11, 12 en 13 September 1947 terug. Er waren ook veel nieuwe gezichten. Uiteraard ontbraken ditmaal Duitsers. Voorzitter van het congres was Prof. Dr G. M. Verrijn Stuart; de ledenvergadering werd voorgezeten door Dr Mitchell B. Carroll, voorzitter van de I.F.A.

Twee onderwerpen waren op het congres aan de orde.

1. de fiscale wetgeving tijdens en na de oorlog, in het bijzonder de kapitaalheffingen voor zover zij niet-ingezetenen treffen (zowel natuurlijke als rechtspersonen);
2. de fiscale overeenkomsten tussen de verschillende Staten gesloten sedert 1939 en de internationale belastingheffing van holding companies.

Dat de beide onderwerpen op deze wijze konden worden gescheiden, is een gevolg van de omstandigheid, dat, al zijn er onderhandelingen gevoerd over het voorkomen van internationale dubbele kapitaalheffing (Frankrijk met Nederland en België), tot dusver nog geen verdragen van die strekking zijn ondertekend en publiek geworden. Het eerste onderwerp heeft dus eigenlijk de strekking gehad te tonen, welke gevaren dreigen, indien er geen verdragen tot stand komen. De Nederlandse deelnemer aan het congres zal uit de behandeling van het eerste onderwerp enigszins hebben kunnen afleiden, wat er zoal te vragen en te bieden viel of zal vallen bij de onderhandelingen van Nederland met België, Frankrijk, Zwitserland en Tsjecho-Slowakije, en eventueel Noorwegen en Denemarken.

Eigenlijk viel het eerste onderwerp in tweeën uiteen, doordat de Engels sprekende landen, in tegenstelling met de door Duitsland bezette landen en Zwitserland, geen kapitaalheffingen hebben toegepast. Aan de beide hoofdonderwerpen bleken ook gemeenschappelijke kanten te zitten, die in sterke mate de gemoederen in beweging brachten: 1e. het streven van sommige Regeringen om de voorkoming van dubbele belasting te koppelen aan het internationaal uitwisselen van gegevens (soms zelfs meer voor deviezenpolitieke doeleinden dan voor fiscale) en/of

aan het internationaal verlenen van bijstand bij de invordering van belastingen; 2e. de internationale belastingrechtspraak.

Het is niet doenlijk ook maar een globaal overzicht te geven, binnen de grenzen van een „E.-S.B.”-artikel, van de vijftien schriftelijke rapporten, noch van al hetgeen mondeling te berde werd gebracht. Met enkele persoonlijke indrukken moet ik wel volstaan.

Nieuwe belastingwetgeving, afgezien van de kapitaalheffingen.

Op dit punt trok het meest de aandacht een voordracht van Prof. Carl Shoup, van Columbia University, welke voordracht eigenlijk enigszins naast het officiële onderwerp stond. Want deze voordracht, getiteld „Het jaar als periode voor het bepalen van het inkomen”, behandelde niet zozeer nieuwe wetgeving, als wel doctrine en administratieve practijk in de Verenigde Staten met betrekking tot de vraag, hoe ondernemingswinsten en de daarnaar berekende belastingen gelijkmatiger over een reeks van jaren kunnen worden uitgesmeerd. Hierbij kwamen ter sprake de regeling van de verliescompensatie („carry back” en „carry on”), het belasten van gemiddelden van winsten of inkomens over een aantal jaren, het berekenen van winsten met toepassing van een vervangingswaardestelsel, en de winstberekening volgens het *vervangingskoopstelsel*. Deze laatste methode, die warm werd aanbevolen, noemde de inleider „the last in, first out method”. De winst op een verkochte eenheid wordt daarbij bepaald door het verschil tussen de verkoopprijs en, van de laatstverworvene der nog aanwezige eenheden, de historische kostprijs. Dit stelsel, dat sterk winstnivellerend kan werken, werd ook door N. J. Polak aanbevolen in zijn artikelenreeks in „De Naamloze Vennootschap” van Mei, September, October, November en December 1940. De Amerikaanse fiscus aanvaardt het. De Nederlandse kan het, naar de bestaande wetgeving, slechts aanvaarden voor dooreenleverbare goederen, die niet, zoals schrijfmachines, auto's, en fietsen, door nummers of op andere wijze zijn geïndividualiseerd.

Kapitaalheffingen.

Hier deed zich het gemis van een algemene rapporteur gevoelen, die de veelheid van gegevens tot een eenheid zou hebben kunnen samenvatten, die zou hebben laten zien, hoeveel de Nederlandse, Noorse en Tsjechische stelsels gemeen hebben, en hoe het Franse in één opzicht: (aftapping van de algemene vermogensheffing in *bepaalde mate bij de bron*) ligt tussen het Belgische en het Nederlandse, en hoe het Franse in andere opzichten (de principiële aanknopng bij een successierecht, dat het territorialiteitsbeginsel tot basis heeft) weer veel verder van het Nederlandse afligt dan het Belgische.

Nu werd die taak gedeeltelijk door verschillende debaters vervuld. Prof. E. Schreuder, directeur-generaal van de Belgische kapitaalbelasting, vond daarbij gelegenheid erop te wijzen, enerzijds dat het vèr doorvoeren van het territorialiteitsbeginsel bij nalatenschaps- en successiebelastingen voert tot ongemotiveerde bevoordeling van de belastingsschuldigen, indien alle landen enkel volgens dit beginsel van ligging heffen, anderzijds, dat het belasten in het land van ligging geredelijk leidt tot andere ongewenste complicaties, indien de belastingheffers een gemengd stelsel volgen. Maar ook tussen landen, die beide nagenoeg geheel het domiciliebeginsel volgen (Nederland en België) kan zowel *dubbele belasting* als een *vacuum* op het gebied van successierecht bestaan, indien de domiciliebegrippen niet identiek zijn. Schreuder schetste zowel de dubbele belasting als het vacuum als een kwaad; verdragen moeten z.i. beide kwaden verhelpen. Zo verdedigde hij ook het leggen van verband tussen het voorkomen van verschuldigde dubbele belasting en het uitwisselen van gegevens.

Internationale uitwisseling van inlichtingen en internationale bijstand bij de invordering.

„L'impôt nul” ziet Schreuder dus als een kwaad, dat evenzeer moest worden bestreden als „l'impôt double”. Budgetair gesproken vergemakkelijkt het eerste het tweede. Dit is ook het Franse standpunt. De verdediging door de Amerikaanse Treasury van het koppelen van de inlichtingen aan de voorkoming van dubbele belasting is een andere. De Amerikaanse Regering wil wel zekere inkomsten geheel of gedeeltelijk belastingvrij naar het buitenland laten afvloeien, indien zij maar de zekerheid krijgt, dat die inkomsten niet in feite ten goede komen aan Amerikaanse belastingontduikers. De voorzitter van de I.F.A., Mitchell B. Carroll, negeerde dit argument opmerkelijkwijze in zijn rede, waarin hij gewaagde van de oppositie in de Verenigde Staten tegen de koppeling en daarbij wees op de ongelijkwaardigheid van de gegevens, welke de diverse Staten zouden kunnen produceren. Die oppositie, het voetspoor volgende van de Internationale Kamer van Koophandel, scheen overigens het sterkst te staan daar, waar zij bestreed de bijstand met conservatoire maatregelen ook indien belastingsschulden in het heffende land nog niet onherroepelijk vaststaan. Voor zover die oppositie ook executie, voor andere landen, van onherroepelijk vaststaande belastingsschulden bestrijdt, berust dit op wantrouwen in de administratieve rechtspraak in het buitenland.

Internationale belastingrechtspraak.

Een dergelijk wantrouwen was ook op het congres zelf vertegenwoordigd. Een ontworpen motie bepleitte niet alleen het scheppen van een deskundige internationale belastingrechter, die zou beslissen over geschillen, welke tussen de Staten zouden rijzen over de uitlegging van belastingtractaten, en die ook kennis zou nemen van bezwaren, welke belastingbetalers zouden hebben tegen de toepassing of nopens de niet-toepassing van tractaten, maar zelfs het scheppen van een internationale rechterlijke instantie, die alle andere geschillen zou beslechten tussen belastingadministraties en niet-ingezetenen, eventueel met voorbijgaan van de normale rechter. Het eerste verlangen oogstte algemene instemming, maar over de verdere verlangens waren de meningen kennelijk verdeeld. Zo kwam het niet tot een motie, die aan de belastingcommissie van de sociale en economische raad van de Verenigde Volken een concrete aanbeveling deed. Een redactiecommissie werd benoemd vlak voor het sluiten van de beraadslagingen, doch haar leden aanvaardden de thuisreis alvorens hun taak te hebben beëindigd. Vertrouwd mag echter worden, dat het bestuur van de I.F.A. de op het congres uitgedrukte gevoelens ter kennis van de belastingcommissie zal brengen.

De tractaten van de laatste jaren.

Van de belangwekkende rapporten over dit onderwerp meen ik hier alleen te moeten noemen dat van Dr P. Verloren van Themaat over „The Anglo-American Group of Tax Conventions, concluded since 1939, compared with the pre-war treaties”. Hoewel de rapporteur verklaarde, niet in de gelegenheid te zijn geweest een diepgaande studie van de door Groot-Brittannië en Noord-Ierland en de door de Verenigde Staten van Amerika afgesloten belastingverdragen te maken, getuigt zijn werk van een grote vaardigheid in het dóórdringen in de karaktertrekken van de verdragen en in het stellen van de problemen. Hij ziet in de verschillende tractaten naast elkaar: het streven naar het opdelen van belastingbevoegdheid ten opzichte van bepaalde bronnen van inkomen en het opdelen van de feitelijke belastingheffing (de rapporteur noemt dit laatste: het voorkomen van dubbele belasting). Naar het mij voorkomt, heeft het veldwinnende Amerikaanse stelsel van verlenen van „credit against tax” ter zake van buitenlandse belastingen de tendentie, het door Dr Verloren van The-

maat onderkende verschil praktisch uit te wissen. Dit stelsel komt in het kort hierop neer, dat de Amerikaan, inwoner van de Verenigde Staten, desverkiezend eerst zijn belasting berekend krijgt alsof hij buiten de Verenigde Staten geen belasting betaalde, en daarna zijn belasting verminderd krijgt met de elders betaalde belasting. Die vermindering bedraagt echter niet meer dan het bedrag, dat tot de onverminderde belasting in dezelfde verhouding staat, als het inkomen uit niet-Amerikaanse bronnen tot het totale zuivere inkomen.

Uit een oogpunt van systematiek heeft de onderscheiding van Dr Verloren van Themaat echter waarde. De vraag, of de andere Staat belasting heft (althans een bepaalde bate in het belastbare inkomen begrijpt), zal dan vooral van belang zijn in de gevallen, waarin belastingreductie en „information” in de gedachtengang van de onderhandelaars aan elkaar gekoppeld zijn in die zin, dat de reductie of vrijstelling van belasting zekerheid moet opleveren ten aanzien van de persoon, waar het inkomen naar toe vloeit; verder zal die vraag van belang zijn in gevallen, waarin de tractaatregeling geredelijk een belastingvacuum kan doen ontstaan. Bij onroerend goed en bedrijfsinrichtingen is dit niet het geval: vandaar dat tractaten te dezen opzichte plegen te volstaan met verdeling van de blote bevoegdheid tot belastingheffen.

Het congres heeft de mening van menigeen versterkt, dat alleen met tweezijdige tractaten alle internationale dubbele belasting niet uit de wereld is te helpen. Zonder het naar elkaar toegroeien van de belastingtechnische begrippen en van de belastingstelsels komen we er niet. Maar zelfs dan nog zal alle dubbele belasting niet verdwijnen. Tenminste niet zolang de Staten nog zoveel over hun eigen belastingstelsel te zeggen zullen hebben, dat zij het gebruiken kunnen als instrument van de economische politiek.

Prof. Dr B. SCHENDSTOK.

ENKELE RICHTLIJNEN BIJ HET VRAAGSTUK VAN DE INDUSTRIALISATIE VAN NEDERLAND.

1. Toen ik in dit blad aandacht schonk aan de „Vermogensheffing Ineens”¹⁾ — het Wetsontwerp is intussen aangenomen, zonder dat Minister of oppositie doordrongen tot de economische kern van het vraagstuk! —, heb ik gewezen op de noodzakelijkheid van de intens voortgaande industrialisatie van Nederland als een van de twee grote middelen om ons overbevolkt land tot hogere welvaart op te voeren. Het andere grote middel — emigratie — liet ik terzijde en ik doe het ook nu, behoudens een enkele opmerking. Deze wordt mij geïnspireerd door sommige beschouwingen in de pers — o.a. De Maasbode — naar aanleiding van de kloeke daad van het vertrek van enige honderden Nederlandse boeren naar Canada. Het is onjuist te zeggen, dat daarmee „een aantal energieke krachten aan onze nationale economie wordt onttrokken”. Onze nationale economie heeft nu eenmaal geen plaats voor deze mensen — en vele duizenden meer. „Onder de invloed van de Realistische School begint zich het inzicht te ontwikkelen, dat, gesteld al, dat de jonge boeren en de zonen der landarbeiders in een nationale industrie konden worden opgenomen, dit voor een gezond nationaal-economisch leven maar van uiterst geringe betekenis zou zijn, ja, dat dit leven daardoor ernstig zou worden mismaakt. De moderne economische doeleinden van een land, met hun belangrijke collectieve inslag, gaan ver uit boven het ideaal van een de hoogste prijs veroverende productie. Een eenzijdig geïndustrialiseerd land is even onaanvaardbaar als een eenzijdig landbouwland”²⁾. Bij

¹⁾ Zie: „Economische nood en financiële voorziening” in „E.-S.B.” van 13 November 1946, No. 1540.

²⁾ Zie mijn: „Beginselen der Publiekrechtelijke Bedrijfsorganisatie”, Hoofdstuk III, IV Bevolkingsvraagstuk, in het bijzonder blz. 105 en 106.

de noodzakelijke doelmatig-critische beschouwing komt alles neer op de optimale bezetting van elke economische sector, waarbij in aanmerking zijn te nemen recht en vrijheid van voor het agrarische geschapen wezens, in het agrarische — ook buiten onze landsgrenzen — hun bestaan te zoeken, niet als een reserve-armee voor de industrie te worden beschouwd en behandeld. De optimale bezetting van onze nationale agrarische sector hebben wij vrijwel bereikt; niet die van de industriële. Maar er is geen enkele reden, dat deze laatste een beroep zou gaan doen op het agrarisch volksdeel en dit belemmeren in zijn gezonde zin naar een goed georganiseerde emigratie.

2. Het reeds zeer moeilijke vraagstuk van de industrialisatie van Nederland wordt in de laatste tijd nog meer gecompliceerd door het plan-Marshall, waarover aanstonds een enkel woord. Complicaties waren er reeds in overvloed, zowel door het nagenoeg volkomen ontbreken van leiding voor ons economisch leven ter plaatse waar dat behoort, als door de chaos van regelingen, waarin de laatste vooroorlogse en de oorlogstijd ons nationaal industrieel leven hebben gestort. Voor deze beide zeer grote moeilijkheden vraag ik eerst enige aandacht.

Het is geen verwijt van gemis aan activiteit, als men vaststelt, dat ons de goede — natuurlijk democratisch opgevatte — leiding, ook in het economische, ook in het zo belangrijke industrialisatievraagstuk ontbreekt. Schijnt het niet, alsof er geestelijke onmacht is bij onze regeerders om de nationale economische vraagstukken uit enkele grote gezichtspunten te beheersen? Daarbij komt dan, dat de voortdurend in stand gehouden onoverzichtelijkheid van ons economisch leven het vrijwel een bovenmenselijke taak doet zijn, tot indringend begrip en tot het doen verstaan van dit begrip te geraken. Beperkt men de zaak, zover mogelijk en toelaatbaar, en bepaalt men de sfeer tot de Bedrijfsvergunningenwet 1933, het Bedrijfsvergunningenbesluit 1941 — in verband met de vóór de oorlog aan de orde gestelde contingenteringpolitiek, tariefpolitiek, Wet op de verbindend- en onverbindendverklaring van ondernemersovereenkomsten en industrialisatiepolitiek. In plaats van een sterk en dus wettelijk gedecentraliseerd economisch leven — en hoeveel jaren was daarop reeds gehamerd en met wat zielige argumenten had men zich verzet! — werden de eerste grote staats-socialistische experimenten beproefd met de amorphe massa van ons industrieel bedrijfsapparaat. De grote golven van bureaucratie werden op dat bedrijfsleven losgelaten, daarmee een vloed van willekeur en despotisme. Machtigen en zwakken streden de ongelijke strijd in de kamers van waarschijnlijk goed willende, maar zeker onbevoegde en dikwijls onkundige ambtenaren. De in een eeuw van parlementaire democratie in de Volksvertegenwoordiging opgebouwde Rechtsstaat werd in de Administratie voor een integrerend deel weer afgebroken. Men beriep zich op de nood — en dikwijls niet ten onrechte. Maar vergeten werd, dat juist met het oog op die wel te voorziene nood met steeds groter aandrang om een organische opbouw van ons economisch leven was geroepen. En de regeerders van die jaren vergaten, dat zij zich alsnog met bekwame spoed van die organische opbouw konden gaan bedienen. Zij bleven er de voorkeur aan geven, in de duisternis van het ambtelijk apparaat ongekende en ongehoorde economische macht — en daarmee volstrekt ontoelaatbare geestelijke macht — over grote delen van ons volk, ja practisch het gehele volk te blijven uitoefenen. De fatale voorbeelden van de luguberste delen van het buitenland werkten door ook in het vrije Nederland, waar men met al zijn afkeer van nationaal-socialisme en fascisme in zekere kringen volstrekt niet afkerig zou blijken van een economisch half-fascisme — dat zelfs nu nog niet al zijn bekoring schijnt te hebben verloren.

Om niet te uitvoerig te worden, men behoeft alleen maar het strak artikel van Mr J. H. Roelants over „Het Nederlandse Bedrijfsvergunningenbesluit 1941” te lezen ³⁾, om

zich volkomen te overtuigen van de ondragelijke en onmogelijke toestand, waarin wij zijn geraakt. En hoe zou dan zelfs de knapste Minister, in deze economische en morele warwinkel nog weg weten, er zijn klare inzichten kunnen verwerven en die met overtuiging aan een parlement en over het hoofd van dat parlement aan het gehele volk medeelen?

Het staat dan ook wel zonder enige twijfel vast, dat wij voor een goede economische politiek, ook voor een goede industrialisatiepolitiek, niets hebben te verhoppen, indien niet met even vaardige als vaste hand aan de afbraak van wat ons sedert de noodlottige dertiger jaren en in de daarop volgende oorlogsjaren werd geschonken door de Regering wordt begonnen. Tegelijkertijd moet met de brokstukken van de crisisperiode en met de brokstukken van de Organisatie-Woltersom de grootse organische opbouw worden tot stand gebracht. De realist weet daarbij, dat „het huis bewoonbaar moet blijven, terwijl dit grote werk wordt voltrokken” — om eens een woord van Wibaut te gebruiken, zij het ook in een geheel andere dan de door hem bedoelde, hier verafschuwde zin. Maar het „Nationaal Economisch Plan”, met zijn belangrijk deel over „industrialisatie van Nederland” — en geheel anders opgevat dan zulk een plan in een staats-socialistisch gedachte „geleide economie”! —, zal eerst zijn volle betekenis in conceptie en daad verkrijgen, wanneer de goed toegeruste bedrijfsschappen, zelfstandige, zij het niet onafhankelijke publiekrechtelijke lichamen, opgetrokken op de vrije verenigingen van werkgevers en werknemers, hun economische taak hebben kunnen beginnen.

3. Het plan-Marshall, principieel aanvaard door de al vast als een economische eenheid beschouwde drie landen: Nederland, België, Luxemburg, heeft het vraagstuk van de industrialisatie van Nederland in een nieuw licht geplaatst. Nemen wij aan, dat de conferenties van de West-Europese landen tot een succes worden. In ieder geval is dan in beginsel — afgezien van nieuwe oorlogsmogelijkheden — ons economisch herstel verzekerd. Het is bekend, dat het daarbij in de eerste plaats aankomt op herstel van ons internationaal economisch evenwicht, zodat wij, na jaren, een sluitende betalingsbalans zullen krijgen. Daaruit volgt, dat in belangrijke mate de te verlenen crediten zullen moeten worden gebruikt voor een industrialisatie op export gericht. Maar het is hier dan meteen de plaats er op te wijzen, dat tegelijkertijd gebroken zal moeten worden met de funeste legende — nog stammend uit de periode van de verouderde Klassieke Economie — als ware Nederland in zijn economische structuur wel niet veel anders dan een voor internationaal handelsverkeer en, in verband daarmee, een voor internationale industrie aangewezen land. Daarbij wordt immers vergeten, dat de Nederlandse binnenlandse markt in economische waarde ongeveer vier-vijfde uitmaakt van ons gehele marktencomplex. Het laat zich aanzien, dat, indien de Nederlands-Belgisch-Luxemburgse Tolunie een aantal jaren heeft gewerkt, die economische waarde nog weer belangrijk groter zal zijn. Maar dan is het ook van het grootste belang, dat een niet zo klein deel van de te verstrekken crediten — door Amerika — zijn bestemming zal moeten vinden op onze binnenlandse markt en dat het deel van de industrialisatie, dat op die markt zal moeten worden gesticht, door deze creditgeving behoorlijk wordt bedacht.

4. Het is niet mijn bedoeling hier een opsomming te geven van de industrialisatie en in het bijzonder van de nieuwe industrialisatie, die in concreto zal moeten plaatsvinden. Na zoveel verdienstelijk werk van anderen — o.a. van Kohstamm — schijnt mij dat overbodig. Hierbij worde opgemerkt, dat nu reeds de teleurstellingen op verschillend gebied kunnen worden vastgesteld. Beter is het, naar mijn mening, er op te wijzen, hoe — in het licht van de voorafgaande beschouwingen — in het algemeen

³⁾ Zie: „Handels-overzicht Nederland, België, Luxemburg”, Juli 1947.

te werk moet worden gegaan en hoe een aantal teleurstellingen zoveel mogelijk kan worden voorkomen.

Het veilig richtpunt vindt men ongetwijfeld in de aantallen arbeiders, die in de industrie onderdak moeten vinden en — gezien de bevolkingsaanwas — regelmatig daarin moeten worden onderdak gebracht. Indien emigratiepolitiek en publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie — zoals elders ontwikkeld — met bekwame spoed hun beslag krijgen, moet het zeer goed mogelijk zijn, met vrij grote nauwkeurigheid de getallen vast te stellen, met een berekening ook over niet te grote tijdperken, waarop het hierbij aankomt. (Er worde hier aanstonds bijgevoegd, dat, indien deze beide delen van nationale welvaarts-politiek onverhoopt in de sleur mochten blijven, daarvoor in de plaats weer „toeval”, „vrij initiatief”, of hoe het verder mag worden genoemd, hun gang zouden kunnen gaan, er m.i. geen zin zou zijn in het verder behandelen van een doelbewuste industrialisatiepolitiek). De bijzonderheden van: bedrijfs- en beroepskeuze, taak van de Afdeling Arbeid aan het Département van Sociale Zaken, onderhandelingen met de georganiseerde bedrijfstak, initiatieven van de bedrijfstakken — en zoveel andere punten van uitwerking — moeten hier noodzakelijk buiten beschouwing blijven.

Waar het in het hier gekozen verband op aankomt, is dit: de samenwerking tussen de landsoverheid, verantwoordelijk voor het in een bepaalde periode in evenwicht brengen van onze betalingsbalans, en de bedrijfstakken, van welke door nieuwe industrialisatie daarvoor de belangrijkste steun kan worden verwacht. Het zal zaak zijn, als onderdeel van het Nationaal Economisch Plan, naar die bedrijfstakken vooral de stroom der arbeiders te voeren, terwijl het dan in die bedrijfstakken de grote taak zal zijn, die industrialisatie te stimuleren, waardoor de arbeid tot productiviteit komt.

Een enkel voorbeeld van het dreigend gevaar, indien hier zonder een doelmatige organisatie — hier uiteraard maar zeer schematisch aangeduid — wordt te werk gegaan. Algemeen hoort men thans de klacht, dat het met de zo broodnodige industrialisatie in de vereiste richting niet loopt, zoals moest worden verwacht, omdat de industriëlen overvloedig verdienen met hun bestaande apparaat en op de binnenlandse markt. Een onderdeel — het zij terloops opgemerkt — van de bitterste en onwederlegbaarste grief tegen de vrijkapitalistische economische maatschappij. Welnu, het zal duidelijk zijn, dat, indien bij behoorlijke (publiekrechtelijke) economische organisatie de economische zorg voor bepaalde getallen arbeiders aan de verschillende bedrijfstakken dwingend wordt opgedragen, het aan de ondernemers-kapitalisten van die groep niet langer vrij staat die verderfelijke weg van de minste economische weerstand te kiezen. Zij zullen genoodzaakt zijn, hun uiterste krachten in te spannen, gezien de bepaalde looneisen — en andere eisen voor de factor arbeid — de nieuwe industrialisatie te vinden, die aan die arbeid het bestaan en aan de ondernemers-kapitalisten ondernemerswinst en kapitaalrente belooft.

Een geheel ander voorbeeld, om aan te tonen, dat op de aangeduide wijze de gewenste resultaten met industrialisatie en nieuwe industrialisatie kunnen worden bereikt. Een veel gehoorde en welhaast zeker rechtmatige klacht is: dat door het onduldbaar ambtelijk ingrijpen voor vele industriëlen de neiging tot industrialisatie geheel ontbreekt. Wordt dit ambtelijk ingrijpen gebroken door het verplaatsen van het zwaartepunt der regelingen naar de bedrijfstakken zelf, dan mag worden verwacht, dat de onlust in lust zal omslaan. De door de uiteindelijk aangewezen aantallen arbeiders, voor wie het bedrijf sociaal en economisch verantwoordelijk is, noodzakelijk geworden industrialisatie zal met groter animo worden ondernomen dan bij de heersende chaotische toestand kan worden gehoopt.

Terzijde laat ik dan verder het zo belangrijke vraagstuk,

op grond van welke uit de betrokken bedrijfstakken voortgekomen industrialisatieplannen door de Staat — of de wellicht door de Staat te creëren speciale instantie voor de verdeling der credieten — de beschikbaar gestelde credieten in bepaalde grondstoffen, halfabrikaten en machines zullen worden verdeeld.

5. Niet meer dan enkele richtlijnen voor onze Nederlandse industrialisatie was het doel van dit artikel. Maar ik meen in ieder geval, dat zij onmisbaar zijn voor een juiste gedachtenvorming en een doelmatige politiek ten aanzien van deze hoogst belangrijke zaak. Laat ik daarom nog eens, in het kort samenvatten:

Zonder gelijktijdige aandacht aan emigratie en industrialisatie — met volkomen recht doen aan persoonlijke en nationaal-economische aspiraties bij emigratie betrokken — kan van een goede oplossing geen sprake zijn. Voor industrialisatie belooft het plan-Marshall afdoende uitkomst te bieden, ook in deze zin, dat in een aantal jaren, zonder grote extra-economische verstoring, de betalingsbalans in evenwicht komt. Zonder energiek aangepakte publiekrechtelijke bedrijfsorganisatie mag evenwel geen uitkomst gevende industrialisatie worden verwacht. Gemakkelijk eigenbelang, met streven naar de grootste winst, en storende ambtenarij worden daarmee met name geweerd. De toepassing van het plan-Marshall zal evenwel zeker niet beperkt mogen blijven tot de zogenaamde export-industrie; ook de bedrijven voor onze zo overheersend belangrijke binnenlandse markt zullen een belangrijk aandeel in de credietgeving moeten genieten. In een zo nauwkeurig mogelijke distributie van de productiefactor arbeid over de bedrijven, ongetwijfeld met het zwaartepunt in de voor export werkende industrie, ligt het veilig richtpunt voor de te ondernemen verdere industrialisatie en nieuwe industrialisatie.

Prof. Dr J. A. VERAART.

ENIGE GEGEVENS EN BEREKENINGEN OVER HET VOOROORLOGSE TEXTIEL- VERBRUIK IN NEDERLAND.

Men kan in eerste aanleg het textielverbruik in ruime en enge zin onderscheiden. Ruim genomen omvat dit verbruik naast de zgn. gezinsverzorging (incl. voor afzonderlijk levende personen) tevens het verbruik van overheidsdiensten (politie, leger e.a.), hotels e.d., landbouw (w.o. zakken); scheepvaart (o.a. touw) en industrie (technische weefsels). Hiervan vormt de behoefte aan kleding en dekking van de burger (de zgn. gezinsverzorging) het belangrijkste deel, hetwelk men dan als textielverbruik in enge zin kan aanduiden en dat betrekking heeft op kleding, huishoudgoed, breigarens e.d., beddevak- en woning-inrichtingartikelen.

Voorts zij opgemerkt, dat, indien wij een vergelijking met het heden zouden willen treffen — hetgeen buiten de opzet van dit artikel valt — deze goederen op basis der huidige distributiemaatregelen te onderscheiden zijn in de categorie der textielkaartartikelen, d.w.z. thans op geldige punten der textielkaart verkrijgbaar, zoals kleding, huishoudgoed, breigarens e.d., en de categorie der vergunning-artikelen als woningtextiel en dekens, welke nu alleen op speciale vergunning van de plaatselijke Distributiediensten beschikbaar zijn.

Methode ter bepaling van het verbruik.

Dit onderzoek is op twee geheel van elkaar verschillende wijzen mogelijk. Enerzijds kan men uit gaan van de consumenten zijde door het raadplegen der vroegere budgetstatistieken (een steekproef in de vorm van een enquête naar het directe verbruik); anderzijds, voortbouwende op de productie- resp. verwerkingsstatistieken, laat zich het verbruik afleiden uit de bekende formule: verbruik =

productie \pm in- of uitvoersaldo, waarbij wordt afgezien van voorraadmutaties.

Zonder de betekenis der budgetstatistieken tekort te willen doen, zijn wij van mening, dat — wanneer de productiestatistieken de gegevens van alle ondernemingen in de branche omvatten — aan deze uitkomst, na de in- en uitvoercorrectie, juist door de betrachte volledigheid de meeste betekenis moet worden gehecht. Langs deze lijnen is dan ook gewerkt, met name bij het berekenen van het textielverbruik in hoeveelheden. Zoals uit het onderstaande verder zal blijken, zijn de waardevolle elementen der budgetmethode en zijn uitkomsten allerminst verwaarloosd. De resultaten, welke voortvloeien uit de vooroorlogse gegevens en de daaruit op te stellen berekeningen, betreffen:

1. Het textielverbruik (in ruime en enge zin) in kg per hoofd per jaar, alsmede een nadere specificatie van dit verbruik.
2. De textieluitgaven in vergelijking tot het nationale en het gezinsinkomen, mede onder invloed der inkomensverdeling.

Ad 1. Het niveau van het binnenlandse textielverbruik qua hoeveelheid in 1938/39.

Wij zullen de uitkomsten van dit onderzoek in beknopte, schematische vorm weergeven. Het verbruik in ruime zin verkrijgt men als volgt:

Totale garenverwerking (= artikelproductie) voor 1938/39 gemiddeld	ca 126.000 ton
Uitvoersaldo van stukgoederen en gereede producten	ca 16.000 ton
Beschikbaar voor alle binnenlands verbruik	ca 110.000 ton
d.i. voor 8,7 miljoen consumenten per hoofd per jaar	ca 12½ kg

De berekening van het verbruik in enge zin geschiedt op analoge wijze. De touw- en emballagesector kan dan evenwel buiten beschouwing blijven, terwijl tevens een reductie voor het verbruik in overheidsdiensten, hotels en aan technische weefsels wordt toegepast. Zodoende ontstaat de volgende opstelling:

Garenverwerking (= artikelproductie) in de katoen-, kunstzijde-, linnen- en wolsectoren over 1938/39 gemiddeld	ca 105.000 ton
Uitvoersaldo aan bedoelde stukgoederen en gereede producten	ca 5.000 ton
	ca 100.000 ton
Minus: naar raming 10 pCt voor overheidsorders, technische weefsels e.d.	ca 10.000 ton
Beschikbaar voor gezinsverzorging	ca 90.000 ton
d.i. per hoofd per jaar	ca 10½ kg

Beide gegevens zijn uiteraard niet meer dan een gemiddeld, benaderend beeld, hetwelk overigens op ongeveer gelijk niveau ligt met dat der omringende landen.

Nadere specificatie.

Met behulp der budgetstatistieken blijkt nog een verdere specificatie mogelijk. Uit deze periode vóór de Tweede Wereldoorlog beschikken we over 2 budgetstatistieken; één van de gemeente Amsterdam betreffende het verbruik van 184 gezinnen in 1934/35 en één van het C.B.S. van 525 gezinnen in 1935/36. Zij hebben dus eigenlijk geen betrekking op de jaren, onmiddellijk aan de oorlog voorafgaande. Bij nadere beschouwing blijkt uit de statistiek der gemeente Amsterdam, welke gegevens over de huidige textielkaartartikelen bevat (dus niet over de vergunningartikelen), dat het verbruik van deze eerstgenoemde categorie goederen op gelijk niveau ligt met 1938/39, waardoor deze gegevens derhalve ook wel bruikbaar zijn voor een nadere indeling.

De verhouding in het verbruik tussen textielkaart- en vergunningartikelen (t.w. 3 : 1) is ontleend aan de budgetstatistiek van het C.B.S., welke hoofdzakelijk in het Noorden, Oosten en Zuiden van ons land werd gehouden en vermoedelijk vanwege dit „provinciale karakter” in het totaal genomen iets lager uitvalt.

De volgende uitkomsten worden zodoende verkregen:

Gemiddeld textielverbruik per hoofd	
per jaar	ca 10½ kg
waarvan voor: woningtextiel e.d. (vergunningartikelen)	ca 2½ kg = 25 %
kleding, huishoudgoed, breigarens e.d. (textielkaartartikelen)	ca 8 kg = 75 %

Wil men deze resultaten tevens uitdrukken in de thans gangbare waardering der textiepunten — ervan uitgaande dat 1 m² stof = 5 textiepunten, hetgeen gemiddeld neerkomt op 1 kg textiel = ca 25 textiepunten — dan verkrijgt men het volgende beeld:

Gemiddeld verbruik per hoofd per jaar	ca 10½ kg = ca 260 punten
waarvan: vergunningartikelen (indien op punten)	ca 2½ kg = ca 60 punten
textielkaartartikelen	ca 8 kg = ca 200 punten

Het verbruik der zgn. textielkaartartikelen is naar geslacht en leeftijd alsmede naar de aard der goederen weer als volgt in te delen:

Gemiddeld textielverbruik per hoofd per jaar ca 200 punten (kleding, huishoudgoed, breigarens e.d. uitgezonderd woningtextiel e.d.)

1. kleding (dagelijkse)	
Mannen	147 punten
Vrouwen	203 „
Jongens boven 15 jaar	213 „
Meisjes boven 15 jaar	240 „
Jongens beneden 15 jaar	94 „
Meisjes beneden 15 jaar	90 „

Totaal kleding per hoofd (gewogen gemiddelde) (incl. sportkleding)	160 punten
2. huishoudgoed, breigarens e.d.	40 punten

200 punten

Ten aanzien van het kledingverbruik is nog een vrij grote mate van differentiatie waar te nemen, zoals bijv. tussen man en vrouw en vooral tussen de grote kinderen en het gezinshoofd. De mate van aanschaffing van enige belangrijke kledingstukken per gezin met gemiddeld inkomen is tevens bekend, nl.:

		<i>Bij gemiddeld jaarinkomen van het gezin</i>
<i>Mannen</i>		
costuums	1 stuk per 2 jaar	
overhemden	1 stuk per 3 jaar	
overjassen	1 stuk per 5 à 6 jaar	
sokken	1 paar per 4 maanden	
onderbroeken	1 stuk per jaar	
borstrokken	1 stuk per 2 jaar	
<i>Vrouwen</i>		
japonnen	1 stuk per jaar	
mantels	1 stuk per 2 jaar	
kousen	5 à 6 paar per jaar	
onderjurken	1 stuk per 1½ jaar	
directoires	1 stuk per ½ jaar	
m ² stoffen	9 m ² per jaar	
schorten	1 stuk per jaar	

Ad 2. De textieluitgaven, in vergelijking tot het nationale en het gezinsinkomen, mede onder invloed der inkomensverdeling.

Voor deze gegevens zij in de eerste plaats verwezen naar

het artikel: „Een textielbalans voor 1938”, gepubliceerd door het C.B.S. in 1943, waarin is opgenomen een overzicht der textieluitgaven volgens de budgetstatistiek 1935/36, evenwel gecorrigeerd op prijs- en inkomensniveau 1938. Hieraan ontleen wij het volgende.

Vergeleken met het nationale inkomen van 5 milliard gulden in 1938 bedroegen de totale textieluitgaven ca 475 miljoen gulden, derhalve ruim 9 pCt van het nationale inkomen. Van deze totale textieluitgaven betrof ongeveer 90 pCt of ca 420 miljoen gulden de gezinsverzorging en wel als volgt:

Bovengoed	60 pCt	van de waarde
Ondergoed	10 pCt	„ „ „
Huishoudgoed			
Beddevak	}	30 pCt	„ „ „
Woninginrichting			

Het ligt voor de hand, dat ook voor het doorsneegezin met het gemiddelde gezinsinkomen (ca f 2.200 per jaar) de textieluitgaven evenzeer ca 9 pCt van het inkomen hebben bedragen. Een vergelijking met buitenlandse gegevens op dit punt wijst uit, dat in vele landen op veel verschillende tijdstippen het gezinsverbruik ca 8 à 10 pCt van het inkomen uitmaakt, zodat men in dit opzicht met een internationale, min of meer empirisch constante factor te maken heeft. Meer gedetailleerd blijkt het verband tussen gezinsinkomen en textieluitgaven in 1938 voor Nederland als volgt te zijn (Bron: C.B.S.):

Inkomensklassen 1938 (in gulden per jaar)	Gemiddeld jaar-inkomen per klasse (afgerond)	Textieluitgaven in % der totale uitgaven
< 1.400	ca 900	6,31 %
1.400-1.800	1.600	7,8 %
1.800-2.300	2.000	9,0 %
2.300-3.000	2.600	9,4 %
3.000-4.000	3.400	9,2 %
4.000-6.000	4.800	8,7 %
> 6.000	15.000	7,7 %

Uit dit overzicht blijkt wel, dat de afwijkingen in de procentuele uitgaven voor de gezinnen in de gegeven inkomensgroeperingen gering zijn, maar niet hoe de werkelijke uitgaven van deze groepen zich onderling verhouden.

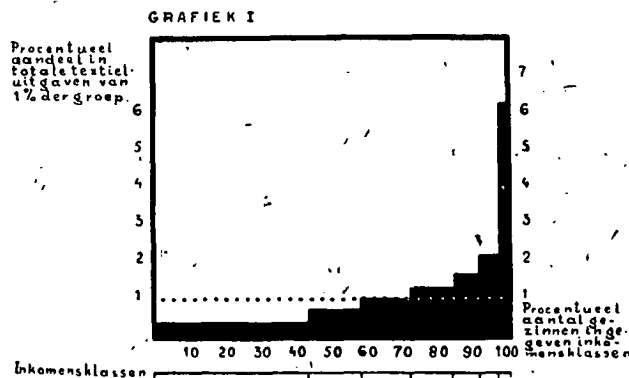
Teneinde deze kwestie nader te belichten is door schrijver dezes aan de hand van laatstgenoemde budgetstatistiek en op grond van de gegevens over de inkomensverdeling, zoals deze door Prof. Dr J. B. D. Derksen voor 1938 zijn samengesteld, het onderstaand verband tussen inkomensverdeling en de daarmee corresponderende verdeling der textieluitgaven gereconstrueerd (tevens in een grafiek tot uitdrukking gebracht).

Aantal gezinnen in % van het totaal, behorende tot de inkomensklassen	Aandeel in % van de totale textieluitgaven	Textieluitgaven van 1 % der groep in % der totale textieluitgaven
< 1.400 = 3 %	14 %	ca 0,3 %
1.400-1.800 = 8 %	11 %	0,7 %
1.800-2.300 = 16 %	15 %	1 %
2.300-3.000 = 12 %	16 %	1,3 %
3.000-4.000 = 8 %	14 %	1,7 %
4.000-6.000 = 5 %	11 %	2,2 %
> 6.000 = 3 %	19 %	6,3 %
100 %	100 %	

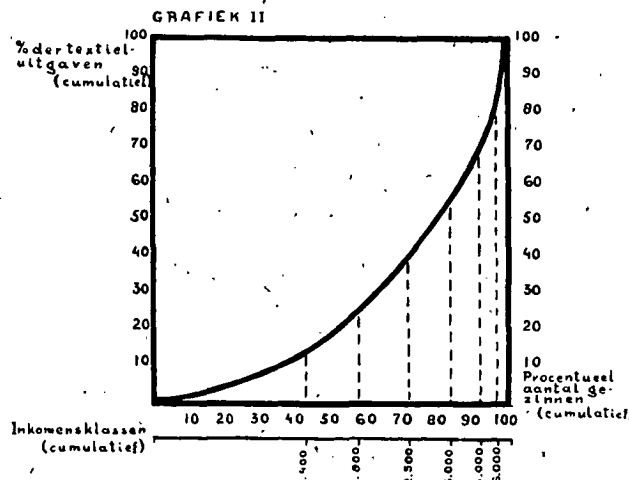
Hiermede vergeleken zijn de afwijkingen van het gemiddelde kwantitatieve verbruik belangrijk minder. De meer koopkrachtigen schaffen immers naast meer textiel vooral duurere artikelen resp. meer luxe goederen aan.

De budgetstatistiek der gemeente Amsterdam leert hierover, dat, bij een gemiddeld voóroorlogs verbruik aan textielkaartartikelen van 200 punten per hoofd per jaar, de groep onder het gemiddelde in doorsnee ca 3/5 van dit aantal punten nodig heeft, terwijl de groep boven het gemiddelde op ca 7/5 daarvan ligt.

Rangschikken wij tenslotte de gegevens uit de laatste tabel cumulatief in procenten van het totaal, dan ont-

staat — indien wij deze uitkomsten nogmaals grafisch uitzetten — een vrijwel vloeiende kromlijnige curve, uit welk verloop men op gemakkelijke wijze kan aflezen, hoeveel de totale textieluitgaven (in procenten van het totaal uitgedrukt) bedragen voor het aantal gezinnen (eveneens in procenten van het totaal uitgedrukt), dat minstens resp. hoogstens het aangegeven inkomen geniet.

Aantal gezinnen in % van het totaal, behorende tot de inkomensklassen	Aandeel in % van de totale textieluitgaven	Aantal gezinnen in % van het totaal, behorende tot de inkomensklassen	Aandeel in % van de totale textieluitgaven
> 6.000 = 3 %	19 %	< 1.400 = 43 %	14 %
> 4.000 = 8 %	30 %	< 1.800 = 58 %	25 %
> 3.000 = 16 %	44 %	< 2.300 = 72 %	40 %
> 2.300 = 28 %	60 %	< 3.000 = 84 %	56 %
> 1.800 = 42 %	75 %	< 4.000 = 92 %	70 %
> 1.400 = 57 %	86 %	< 6.000 = 97 %	81 %
alle = 100 %	100 %	alle = 100 %	100 %

Tezamen met de daarbij behorende grafiek geeft dit overzicht een alleszins duidelijk beeld van deze materie, waaraan verder weinig commentaar is toe te voegen.

Drs H. J. KUHLMAYER.

AANTEKENINGEN.

HET RAPPORT VAN DE PARIJSE CONFERENTIE INZAKE HET MARSHALL-PLAN.

Wij drukken hieronder de officiële samenvatting af van het rapport, dat naar aanleiding van Marshall's rede te Harvard, begin Juni jl., op de Parijse conferentie werd samengesteld en op 22. September jl. werd ondertekend.

RÉSUMÉ OFFICIEL DU RAPPORT DU COMITÉ DE COOPÉRATION ÉCONOMIQUE EUROPÉENNE.

1. L'objet essentiel du rapport est d'apporter une analyse approfondie et minutieuse des inadaptations résultant de la guerre et d'examiner ce que chacun des

pays participants peut faire dans son propre intérêt et dans l'intérêt des autres pour parvenir à une solution durable.

2. Les destructions et la désorganisation causées par la seconde guerre mondiale ont été plus généralisées que celles qui avaient suivi la première. La production agricole et industrielle a été considérablement réduite; les sources traditionnelles d'approvisionnement en denrées alimentaires et en matières premières sont devenues inaccessibles, de telle sorte qu'à la fin de la guerre, les pays participants se sont vus contraints de repartir à zéro. Grâce aux efforts considérables accomplis par les pays européens eux-mêmes et à l'assistance généreuse des Etats-Unis, d'autres pays et de l'UNRRA, le relèvement a progressé rapidement. Mais il ne s'est pas maintenu au cours de l'hiver 1946/47, et l'économie européenne a alors marqué un recul. Les approvisionnements en charbon restèrent rares et leur pénurie freina la production industrielle. Les denrées alimentaires ou autres marchandises demeurèrent également rares, et les prix des denrées et des produits essentiels augmentèrent. Les pays participants durent, en conséquence, puiser abondamment dans leurs ressources en devises étrangères. Un hiver d'une rigueur exceptionnelle suivi d'une longue sécheresse aggrava encore ces difficultés. De sorte que, lorsqu'arriva l'été de 1947, l'espoir qu'on avait eu d'un relèvement rapide s'était ébranlé.

3. Tandis que le travail du Comité de Coopération se poursuivait, la crise des devises s'aggravait. Un certain nombre de pays se voyaient contraints de restreindre encore toutes leurs importations, sauf les achats de céréales, de charbon et d'autres produits essentiels. Il est probable que des mesures similaires deviendront nécessaires, dans un proche avenir, dans la plupart des pays participants. Le relèvement qui s'était dessiné est désormais arrêté, et la crise va s'aggravant. Les conditions dans lesquelles le présent rapport a été rédigé lui donnent le caractère d'un rapport initial. Pour y apporter les amendements qui paraîtront désirables, il pourra être nécessaire de publier des rapports complémentaires qui tiendront compte de l'évolution de la situation économique internationale.

4. L'objet du présent rapport est de formuler un programme de relèvement économique des pays participants tendant à rétablir l'économie européenne pour la fin de 1951. Ce programme de relèvement se fonde sur quatre éléments essentiels:

I. un vigoureux effort de production de la part de chacun des pays participants.

II. la réalisation de la stabilité financière intérieure.

III. une coopération aussi complète que possible entre les pays participants.

IV. la solution du problème du déficit des échanges commerciaux des pays participants à l'égard du Continent américain, en particulier dans les exportations.

5. En temps normal, les pays participants sont tributaires du reste du monde pour de fortes importations — matières premières, produits d'alimentation animale, et dans une certaine mesure denrées alimentaires —. Traditionnellement, ces importations étaient financées en partie au moyen de l'exportation de marchandises et de services, et en partie au moyen des revenus des investissements outre-mer. Du fait de la désorganisation entraînée par la guerre, les besoins d'importation sont temporairement plus élevés qu'en temps normal, les revenus des investissements se trouvent réduits, et les exportations n'ont pas encore pu atteindre un niveau suffisant pour permettre de rétablir l'équilibre. En conséquence, le problème qui se pose aux pays participants, et le but essentiel du programme de relèvement consistent à réveiller et à accroître leur production, de façon à éliminer les demandes exceptionnelles qui doivent être adressées au monde extérieur, et à produire, en vue de l'exportation, les quan-

tités accrues de marchandises qui sont nécessaires pour payer les importations dont les pays participants continueront à avoir besoin.

6. Le rapport prévoit que chacun des pays intéressés fera un effort considérable pour s'aider lui-même et pour assister les autres. Pour déterminer ce qui était réalisable dans ce sens, des Comités Techniques ont été créés et ils ont été chargés de procéder à un examen spécial de la situation de l'Agriculture, de l'Energie, de la Sidérurgie, du Bois d'Oeuvre et des Transports, en même temps que des industries connexes telles que celles de l'équipement agricole et minier, ainsi que du problème général de la main-d'oeuvre. Le programme de relèvement a été conçu en vue d'atteindre en 1951 les objectifs suivants:

I. Retour à la production d'avant-guerre pour les céréales panifiables et autres; important dépassement de cette production pour le sucre et les pommes de terre; une certaine augmentation pour les huiles et graisses et un développement de l'élevage aussi rapide que le permettront les approvisionnements en produits d'alimentation animale.

II. Une production de charbon portée à 584 millions de tonnes c'est-à-dire dépassant de 145 millions de tonnes le niveau de 1947 (soit une augmentation d'un tiers) dépassant de 30 millions de tonnes le niveau de 1938.

III. Un accroissement de la production de l'électricité de 70 milliards de kwh, soit 40 % par rapport à 1947, et un développement de la capacité génératrice représentant 25 millions de kwh de plus qu'avant-guerre, soit une augmentation des deux tiers.

IV. Un développement de la capacité de raffinage correspondant au traitement de 17 millions de tonnes de pétrole brut, soit une capacité égale à 2 fois $\frac{1}{2}$ celle d'avant-guerre.

V. Une augmentation de la production d'acier brut de 80 % supérieure à celle de 1947, ce qui donnera 55 millions de tonnes, soit 10 millions de tonnes (20 %) de plus qu'en 1938.

VI. Un développement des moyens de transports intérieurs correspondant au transport en 1951 d'un tonnage de marchandise supérieur de 25 % à celui de 1938.

VII. La reconstitution en 1951 des flottes marchandes d'avant-guerre des pays participants.

VIII. La fourniture par la production européenne de la plus grande partie de l'équipement de capital nécessaire à ces développements.

Les différents pays ont pris l'engagement de ne négliger aucun effort pour développer leur production nationale afin d'atteindre ces objectifs. Les programmes français et italien de production de céréales qui prévoient le retour au niveau d'avant-guerre en 1951 et le programme de production charbonnière du Royaume-Uni qui tend à dépasser le niveau d'avant-guerre à la même date, revêtent une importance particulière. Ces programmes, pris dans leur ensemble, représentent un développement de la production d'une portée assez comparable à celui qu'ont réalisé les Etats-Unis au cours des années de mobilisation 1940—1944. Cet effort de production constitue le fondement d'une économie européenne saine et viable.

7. La réalisation de la stabilité financière intérieure est pour certains pays une condition indispensable à l'exécution de leur programme de production; des pays ont pris l'engagement d'adopter toutes les mesures nécessaires pour parvenir rapidement à cette stabilité.

Le succès rapide de la stabilisation dépendra pour une très large part de la mesure dans laquelle les pays pourront disposer d'une assistance étrangère suffisante au cours de la période de stabilisation. Il n'est pas possible de calculer avec précision le montant des sommes nécessaires sans examiner la situation de chacun des pays intéressés au moment où sera entrepris ce processus de stabilisation. D'après les évaluations qui pourront être faites, le montant

des sommes qui pourront être nécessaires, serait de l'ordre de 3 milliards de dollars.

8. Les pays participants utiliseront au maximum leurs ressources en matières premières et en main d'œuvre et leur capacité de production. Ce processus sera accéléré par les mesures qui seront prises pour atténuer progressivement les restrictions aux importations, pour améliorer les accords de paiements entre les différents pays et pour assurer les transferts de main d'œuvre excédentaire. Une déclaration a déjà été faite sur la création d'un Groupe d'étude des Unions douanières qui présentera un premier rapport au cours des trois mois qui suivront sa première réunion. Le Gouvernement français a annoncé qu'il était prêt à entamer des négociations avec tous les gouvernements européens qui désireraient participer à une union douanière avec la France et dont les économies nationales sont susceptibles de se combiner avec l'économie française, de façon à constituer une entité viable. Le Gouvernement italien s'est associé à cette déclaration.

9. En dehors de l'aide mutuelle tendant à augmenter les approvisionnements en produits rares, et à intensifier le courant des échanges entre les pays participants, un accord est intervenu pour résoudre par une action collective les problèmes spéciaux suivants:

i. Une série de projets vise à organiser la mise en valeur en commun de nouvelles ressources d'énergie électrique. Le plan retenu par le Comité comprend la construction de centrales destinées à l'exploitation des ressources hydro-électriques dans les Alpes, de certain gisements de lignite en Allemagne et des ressources italiennes d'énergie géo-thermique. Il implique une coopération pour la mise en valeur de ressources situées de part et d'autre de frontières nationales, auxquelles les projets envisagés n'ont pas égard. L'élaboration en commun des plans nécessaires est en cours.

ii. On s'efforce de favoriser la standardisation de l'équipement électrique et minier et des wagons de marchandises.

iii. On examinera la possibilité d'obtenir une utilisation plus rationnelle des wagons de marchandises grâce à des accords de mise en commun et à une étude internationale des courants du trafic.

iv. Des dispositions sont prises pour l'échange d'informations entre pays producteurs d'acier sur leurs programmes de modernisation et d'extension, afin que chaque pays, dans l'établissement de son programme, puisse tenir compte des plans élaborés par les autres.

10. Des dispositions ont été prises pour poursuivre le travail de coopération et de consultation commencé à Paris, à la fois par l'intermédiaire des organismes des Nations Unies et sous d'autres formes. On envisage également la création d'une organisation mixte chargée de surveiller les progrès réalisés dans l'exécution du programme.

11. Le rapport indique que même en tenant pleinement compte des approvisionnements que les pays participants peuvent produire pour leur propre usage et qu'ils peuvent espérer obtenir du reste du monde, ces pays auront encore besoin d'importantes quantités de produits alimentaires, de combustibles, de matières premières et d'équipement de capital en provenance du continent américain. Sans ce courant de produits, tout le programme de relèvement se trouvera compromis. Les besoins qui ont été indiqués tiennent compte des approvisionnements susceptibles d'être disponibles. Ils ne constituent pas un programme d'importations exagéré. A la fin de la période envisagée, la consommation de denrées alimentaires sera inférieure à celle d'avant-guerre et les estimations sont fondées sur l'hypothèse que, dans de nombreux pays, les restrictions apportées à la consommation des denrées alimentaires, des vêtements et de l'essence (pour des usages non indispensables) continueront à être nécessaires.

12. L'étendue du problème est mise en évidence par le

montant de l'ensemble du déficit des pays participants et de l'Allemagne occidentale à l'égard du Continent américain, qui est indiqué dans les tableaux ci-dessous. L'importance du déficit est due dans une large mesure à l'absence des approvisionnements qui étaient autrefois disponibles en Europe orientale, en Asie du Sud-Est et dans d'autres pays extra-européens. Il sera peut-être possible de combler en partie ce déficit par l'intervention de la Banque Internationale pour le développement et la Reconstruction, grâce à des investissements privés et à des opérations de crédit et, pour certains pays, par l'emploi des avoirs limités dont ils disposent encore.

	(\$ 1.000 million)				
	1948	1949	1950	1951	Total
U.S.A.	5,64	4,27	3,28	2,62	15,81
Reste du Continent américain	1,94	1,82	1,30	0,91	5,97
Déficit des territoires dépendants	7,58	6,09	4,58	3,53	21,78
Total	0,46	0,26	0,07	0,13	0,66
Total	8,04	6,35	4,65	3,40	22,44

Les importations prévues en provenance du Continent américain comprennent des équipements de production aussi bien que des marchandises telles que denrées alimentaires et charbon. Si les importations d'équipements (autres que l'outillage agricole ou les équipements miniers auxquels s'appliquent des considérations spéciales) étaient financées au moyen de prêts de la Banque Internationale ou d'autres opérations de crédit, le déficit résiduaire pourrait se ramener aux chiffres suivants:

	(\$ 1.000 million)				
	1948	1949	1950	1951	Total
Déficit indiqué au tableau précédent	8,04	6,35	4,65	3,40	22,44
Moins les équipements qui pourraient être financés par la Banque Internationale, etc. etc.	0,92	0,89	0,70	0,60	3,11
Total	7,12	5,46	3,95	2,80	19,33

13. Tout au long du rapport, le fait est souligné qu'un effort intense de développement des exportations des pays participants vers le reste du monde est indispensable pour parvenir à réduire le déficit au cours de la période de quatre années. On pense que si la situation mondiale est favorable, la balance des comptes des pays participants et de l'Allemagne occidentale avec les pays nonparticipants, autres que ceux du continent américain comportera à la fin de la période envisagée un excédent appréciable. Pour l'année 1951, cet excédent est évalué, à titre indicatif à 1.800 millions de dollars, et à 2.810 millions de dollars pour la période de quatre ans. Il ne sera possible d'utiliser ce surplus pour compenser le déficit en dollars à l'égard du Continent américain que s'il existe un apport suffisant de dollars dans le reste du monde pour permettre aux pays participants d'obtenir en échange de leur excédent exportable des dollars ou leur équivalent.

14. Le rapport souligne que s'il est vrai que la première étape du programme de relèvement doit être l'augmentation de la production européenne, il sera impossible de résoudre le problème si les conditions des marchés sur le Continent américain ne permettent pas à l'Europe et au reste du monde d'y vendre des quantités croissantes de produits. Le déséquilibre entre la capacité de production et les ressources du Continent américain et celles des pays participants est dû à des causes nombreuses et l'on ne peut pas y remédier par une action européenne seulement. L'objet du présent rapport est de formuler des propositions quant aux mesures de relèvement qui sont nécessaires du côté européen en matière de production, de stabilisation et de coopération entre les pays participants, mais la tâche n'en sera pas terminée pour autant. Le rapport conclut de la façon suivante:

„Le problème que le Comité de Coopération s'est efforcé

de résoudre à Paris est la conséquence de la guerre. Le Comité soumet maintenant ses propositions concernant l'effort indispensable de redressement qu'il appartient à l'Europe d'entreprendre par la production, la stabilisation et la coopération entre les pays participants, ainsi que par les mesures propres à favoriser le libre courant des marchandises et des services. Ces propositions sont renforcées par des engagements précis et définis aux termes desquels chacun des pays intéressés assume sa part du programme commun.... Mais les engagements ne peuvent être tenus que si les pays participants sont assurés d'un apport continu de marchandises, et de services en provenance du Continent américain. Si celui-ci faisait défaut il en résulterait des conséquences désastreuses. Les ressources de l'Europe en dollars s'épuisent. L'un après l'autre, les pays se voient déjà contraints de renoncer, en raison du manque de dollars, à importer du Continent américain des denrées alimentaires et des matières premières essentielles. Si aucune mesure n'est prise, la situation au moment de l'épuisement des stocks deviendra catastrophique. Si les mesures prises sont insuffisantes ou viennent trop tard, l'impulsion nécessaire manquera pour mettre en marche le programme. La vie des peuples européens sera de plus en plus précaire et incertaine; par suite de manque de matières premières et de combustibles, les industries seront enrayées et s'arrêteront peu à peu, les approvisionnements en denrées alimentaires diminueront et tendront à disparaître du marché.

„Devant de telles éventualités, les pays participants ont été heureux de l'occasion qui se présentait à eux d'élaborer et de soumettre au Gouvernement des Etats-Unis un exposé de leurs plans et des besoins correspondants. Les lignes générales de cet exposé pourront être complétées et les moyens de redressement, plus précisément définis au cours de réunions qui pourront avoir lieu entre les représentants des Etats-Unis et ceux des pays participants.

„En dernière analyse, ces moyens extérieurs de redressement ne peuvent, pour leur plus grande part, provenir que des Etats-Unis, qui déjà, par l'assistance qu'ils lui ont fournie, au cours des deux dernières années, ont sauvé l'Europe de l'écroulement et du chaos. Malheureusement, l'étendue du problème a été démontrée par l'événement, plus grand que l'on ne s'y attendait; la désorganisation engendrée par la guerre, était beaucoup plus profonde et les obstacles, sur la voie du redressement, plus redoutables qu'on ne pouvait le prévoir, même il y a six mois. Il ne paraît pas injustifié d'affirmer que le rapport donne un aperçu objectif de la situation. Les pays participants y ont exposé les faits tels qu'ils les voient et, sur la base de ces faits, ont formulé un programme de relèvement. Ce programme repose sur la pleine utilisation de la capacité de production existante. En l'établissant, les pays participants ont cherché à limiter au minimum compatible avec sa réalisation, les besoins qui doivent être satisfaits par le Continent américain. C'est à la nation américaine, par la voie de son Gouvernement et de son Congrès, qu'il appartient d'examiner ce programme et de décider si les moyens peuvent être trouvés de répondre à ses besoins, afin que puisse être assuré à l'Europe un avenir économique meilleur, condition de sa stabilité et de la prospérité du monde”.

AMERIKAANSE MOTIEVEN VOOR HET MARSHALL-PLAN.

Zowel in Amerika als daarbuiten worden, wanneer men spreekt over het plan-Marshall; een vijftal beweegredenen hiervoor naar voren gebracht. Deze vijf zijn: de Amerikanen denken door hulpverlening aan het buitenland een binnenlandse depressie te kunnen voorkomen; het verschaffen van een uitlaat voor de investering van binnenlandse besparingen wordt door het plan-Marshall verge-

makkelijker; men kan in de bij het Marshall-plan betrokken landen de honger stillen en de grote armoede bestrijden; de wederopbouw van de wereld wordt door dit plan bevorderd; en de militaire veiligheid kan men verzekeren. Aan deze vijf motieven wijdt „The Economist” in haar nummer van 20 September jl. een beschouwing, waaraan hieronder een en ander is ontleend.

Het voorkomen van een depressie schijnt op het eerste gezicht een aannemelijk motief. Immers, de exporten zijn absoluut gezien aanzienlijk. Ook hoort men in Amerika weer de klaagzang herhalen uit de dertiger jaren, nl. dat de binnenlandse vraag niet in staat zou zijn om, bij de huidige „full employment”, de productie voor een langere termijn in voldoende mate op te nemen.

Bezie men deze kwestie echter nader, dan blijkt, dat bijv. de export in het tweede kwartaal van 1947 slechts iets meer dan 9 pCt van het bruto nationaal product bedroeg, terwijl zij toch absoluut gezien zeer groot was, nl. omgerekend op een jaarcijfer \$ 21,2 milliard. Zo was ook het netto betalingsbalanssaldo gedurende de eerste helft van dit jaar aanzienlijk, t.w. \$ 10 milliard, uitgedrukt in een jaarcijfer. De netto investering in het buitenland voor de eerste helft van dit jaar was echter minder dan 4½ pCt van het bruto nationaal product.

In Mei (de topmaand voor de export) werd ongeveer 12 pCt van de industriële productie geëxporteerd; voor Juli is dit percentage ongeveer 10. Uit deze cijfers blijkt duidelijk het belang van de binnenlandse, meer dan de buitenlandse, invloeden op het handhaven van werkgelegenheid en productie. Een fluctuatie van 5 tot 10 pCt in de binnenlandse bedrijvigheid staat gelijk met een fluctuatie door buitenlandse factoren van 100 pCt. Een voorbeeld uit de geschiedenis van de Amerikaanse economie laat zien, dat, bij een daling van het bruto nationaal product van \$ 104 milliard in 1929 tot \$ 56 milliard in 1933, dus een daling van \$ 48 milliard, de netto investering in het buitenland slechts met iets meer dan een half milliard daalde.

Voor de export van bepaalde met name te noemen artikelen staat de zaak natuurlijk anders. Gedurende de eerste helft van dit jaar werd bijv. 54 pCt van de productie van vrachtauto's geëxporteerd, 31 pCt van de smeeroelieproductie, 21 pCt van die van motortrucks, bussen en chassis. Het Departement van Landbouw verwacht voorts, dat dit jaar ongeveer 8 pCt van de beschikbare voedselvoorraad zal worden uitgevoerd, waarbij afzonderlijke producten veel hogere percentages zullen bereiken. Deze producten ontmoeten echter ook een grote binnenlandse vraag, zodat een daling van de buitenlandse vraag op zichzelf in de naaste toekomst nauwelijks een depressie zou kunnen veroorzaken. En, zo zegt het blad, het handhaven van de grote binnenlandse vraag voor deze bepaalde producten hangt in de eerste plaats af van binnenlandse factoren.

Wat betreft het tweede motief voor het Marshall-plan, het verschaffen van een uitlaat voor binnenlandse besparingen, dit is van een meer technisch-economische aard en is te danken aan de Keynesiaanse analyse en de Amerikaanse toepassing hiervan. De stelling is, dat er in de Amerikaanse economie een voortdurende tendentie aanwezig is om meer te sparen dan in het land zelf kan worden geïnvesteerd, zodat, zonder een uitlaat naar het buitenland (of grote overheidsinvesteringen, of beiden) onderbezetting het noodzakelijk gevolg zal zijn. Deze stelling geldt echter alleen voor de lange termijn en kan dan als zodanig van enige betekenis zijn, zegt „The Economist”, maar aangezien het plan-Marshall een kwestie is van de korte termijn, is zij hierop niet van toepassing.

Ten aanzien van het derde motief, dat voor het Marshall-plan naar voren wordt gebracht, merkt het blad op, dat „its motivation is not charity in any narrow, supercilious or derogatory sense, but a genuine moral attribute”.

Thans de vierde beweegreden. Deze berust op politieke, filosofische en veiligheidsoverwegingen. Het verlangen

van Amerika naar een economisch wereldherstel wordt weergegeven met de volgende woorden: „It is as an instrument of the efficient use of resources that international trade is regarded as significant, instead of as a device to regulate the trade cycle. It is trade multilateralism that permits the most efficient specialisation of production, resulting in higher standards of living instead of the waste of resources by growing bananas and olives in Alaska. And it is the concentration of the more efficient use of resources and the resulting benefits that lead away from the international stresses produced by nationalism and statism”.

Tenslotte het laatstgenoemde motief: het verzekeren van de militaire veiligheid. Dit moet worden gezien als een voorzorgsmaatregel tegen het mislukken van de wereldwederopbouwplannen. „If world reconstitution is unattainable... then the best preparations for chaos must be made”.

Na deze vijf motieven overzien te hebben, meent „The Economist”, dat aan het vierde argument de meeste kracht moet worden toegekend. Hoe zal het Congres nu op het Marshall-plan reageren? Naarmate de overtuiging groeit, dat hulpverlening de wederopbouw van de wereld zal bevorderen, zal de actie van het Congres snel en groot zijn. Maar naar de mate, dat het gevoel zich ontwikkelt, dat andere doeleinden zullen worden nagestreefd, dat het nationalisme zal groeien, dat de economische wederopbouw niet zal worden verwezenlijkt, zullen de snelheid en de grootte van de hulpverlening worden verminderd.

INTERNATIONALE NOTITIES.

PARIJS EN GENÈVE.

Bijna gelijktijdig zijn in de loop van de afgelopen week twee belangrijke documenten gereed gekomen, één te Parijs, betreffende hebbende op het Marshall-plan, en een tweede te Genève, betreffende de internationale handel.

Het Parijse rapport houdt in een opsomming van de nationale behoeften van 16 Europese landen gedurende de eerste 4 jaar. Het Geneefse ontwerp heeft betrekking op de vrijmaking van de internationale handel en richt zich op „the remote world of the 1950's”; aldus „The Economist” van 27 September jl.

Toch zal het Geneefse document invloed hebben op de uitvoering van het Parijse. De Verenigde Staten immers zullen de middelen moeten verschaffen om Europa op de been te helpen. Zij zullen dit niet doen, zonder voorwaarden te stellen. In feite zal de waarde van de Amerikaanse hulpverlening voor Europa juist van de gestelde condities afhangen. Eén dier hoofdvoorwaarden ligt geheel in de sfeer van het Geneefse ontwerp, t.w. de kwestie van non-discriminatie. Gelijk bekend, werd zij, bij de verstrekking van de lening aan Engeland, ook gesteld; zij heeft tot voor Engeland ongunstige gevolgen geleid. Gelukkig bevat het Geneefse ontwerp uitzonderingen. „There are exemptions for trade between a mother country and its colonies, for discriminations that are part of a plan of development, and for action taken by countries in difficulties with their balances of payments”.

Met dat al rijst de vraag, of Parijs en Genève aan de wereld een nieuwe, betere economische structuur geven. „The Economist” toont zich niet optimistisch. Amerika zal, aan de hand van Parijs, Europa waarschijnlijk behoeven voor honger en economische ineenstorting. Maar dan? Heeft Europa dan, zoals eigenlijk in de bedoeling ligt, een betere economische structuur gekregen dan vroeger? Genève blijft eveneens negatief. Een vrijere handel is wenselijk, maar met het verwijderen van handelsbelemmeringen alleen is men er nog niet. Het Engelse blad besluit dan ook: „The initiative has not yet been seized for twentieth-century liberalism”.

BUITENLANDSE ACTIVA IN DE VERENIGDE STATEN.

De buitenlandse activa in de Verenigde Staten bedroegen eind Juni jl. minstens \$26 milliard aan goud, banksaldi en activa op korte en lange termijn. Deze schatting van het Departement van Handel komt voor in het Septembernummer van de „Survey of Current Business”. De goudvoorraden van de verschillende landen, behalve Rusland, werden voor hetzelfde tijdstip geschat op \$11,4 milliard; de buitenlandse banksaldi in Amerika op \$5,3 milliard. Verder bezaten de landen buiten Amerika \$1,4 milliard aan activa op korte termijn en \$8,2 milliard aan activa op lange termijn. Van deze laatste activa bestaan \$3,7 milliard uit verhandelbare effecten in handen van particulieren. De rest bestaat hoofdzakelijk uit directe investeringen, welke minder gemakkelijk te liquideren zijn.

Van de bovengenoemde totale goud- en banksaldi behoren ongeveer \$9 milliard aan Europa, ongeveer \$4,2 milliard aan landen op het Westelijk halfrond en \$3,5 milliard aan Azië, Afrika en Oceanië. Internationale instellingen bezitten van dit totale bedrag \$4 milliard. Volgens schatting van het Departement van Handel kochten de Verenigde Staten gedurende het tweede kwartaal van dit jaar voor ongeveer \$800 miljoen aan buitenslands goud, terwijl in dezelfde periode de buitenlandse activa op lange en korte termijn verminderden met ongeveer \$400 miljoen. Bovendien kwamen dollars ter beschikking van diverse landen via de Amerikaanse Regering of leningen van de Internationale Bank tot een bedrag van \$1,6 milliard gedurende het tweede kwartaal van dit jaar, d.i. \$500 miljoen meer dan in het eerste kwartaal.

Gedurende het tweede kwartaal werd, uitgedrukt in een jaarcijfer, \$6,4 milliard aan het buitenland geleend; hierdoor werd een peil bereikt, dat in de na-oorlogse periode niet werd geëvenaard, evenmin als in de eerste wereldoorlog. Terwijl de leningen aan Europa vermeerderden met \$500 miljoen van het eerste op het tweede kwartaal, nam het exportsurplus van Amerika naar Europa gedurende dezelfde periode toe met slechts \$56 miljoen; het exportsurplus met landen van het Westelijk halfrond nam daarentegen toe met \$130 miljoen, met andere landen met \$142 miljoen.

„The Financial Times” van 23 September jl. merkt naar aanleiding van deze gegevens op, dat, indien de Engelse statistieken zuiver en up-to-date waren geweest, „evidence should have been available long before 15th July that convertibility was imposing a very heavy strain”. Ook wijlen Lord Keynes heeft eens opgemerkt, dat de statistieken van de Bank of England zo slecht waren, dat zij beter in het openbaar konden worden verbrand.

FRANKRIJK EN OOST-EUROPA.

Het dollartekort heeft in Frankrijk de vraag doen rijzen, of het niet mogelijk zou zijn, in plaats van in de Verenigde Staten, voortaan inkopen te doen in Oost-Europa.

Bij nader onderzoek blijkt, aldus „L'Economie” van 18 September jl., dat het handelsverkeer met Oost-Europa in het verleden slechts van geringe betekenis is geweest. In 1938 bedroeg de import uit Bulgarije, Hongarije, Polen, Roemenië, Tsjechoslowakije en Joegoslavië tezamen 2,59 pCt van de totale Franse import; het cijfer voor de export was 4,29 pCt. Het totale handelsverkeer met Sovjet-Rusland (import plus export) was in 1938 slechts 1,03 pCt van de totale Franse buitenlandse handel.

In hoofdzaak ging het om de import van graan uit Polen, Joegoslavië, Roemenië, Tsjechoslowakije en Bulgarije, van hout, olie, steenkool uit Rusland, Roemenië, Polen en tabak uit Hongarije en Bulgarije. Frankrijk exporteerde wol, katoenen en zijden garens, ijzer, staal, aluminium, machines, chemische producten e.d.

Na de oorlog is de toestand niet veel anders geworden. De handelsomvang is naar volume zelfs verminderd, en het gaat om nagenoeg dezelfde producten.

Frankrijk heeft momenteel in de eerste plaats nodig: machines, steenkool, petroleum en graan. De landen van Oost-Europa zijn, in verband met hun eigen reconstructie en industrialisatie, veel minder bereid om in dit opzicht aan de Franse behoefte tegemoet te komen. Machines zijn nauwelijks te krijgen, petroleum heeft Frankrijk na de oorlog niet meer uit Roemenië of Rusland ontvangen. „Les besoins soviétiques sont trop grands”. Steenkool uit Polen is wel verkrijgbaar, maar duur. Graan tenslotte is in Zuid-Oost-Europa tamelijk overvloedig, maar niet in Noord-Oost-Europa, zodat het overschot waarschijnlijk in Oost-Europa zal blijven.

Zo lijken de kansen op een intensivering van het handelsverkeer met Oost-Europa niet groot. Dit nog afgezien van het feit, dat de landen van Oost-Europa in de Russische invloedssfeer worden betrokken, waardoor zij zullen worden „une sorte de complément ou de prolongement du vaste espace autonome au point de vue économique que représente l'U.R.S.S.”. Alleen Tsjecho-Slowakije maakt daarop een uitzondering. Bovendien moet de belemmerende factor worden aangemerkt, dat verschillende Oost-Europese landen betaling in dollars vragen.

De kans op vervanging van de Verenigde Staten door Oost-Europa is voor Frankrijk over het algemeen genomen dan ook miniem.

GELD- EN KAPITAALMARKT.

De naderende maandultimo deed zijn invloed in de afgelopen week nog vrijwel niet gelden. Alleen daalde de callgeldnotering tot $\frac{3}{4}$ pCt, waaruit wellicht mag worden afgeleid, dat de banken zich reeds op het onttrekken van middelen aan het einde van de maand voorbereidden, door gelden slechts op de meest liquide wijze te beleggen. In de discontonoteringen kwam weinig verandering. Driemaandspromessen waren tegen 1 pCt gevraagd, halfjaarspapier werd tegen $1\frac{3}{16}$ pCt verhandeld, terwijl Meit/m Augustuspromessen tegen $1\frac{7}{16}$ pCt werden gevraagd.

Het koersniveau ter beurze van Amsterdam vertoonde de laatste helft der week een dalend beloop. Tengevolge van deze overigens beperkte koersreactie kwam het algemene niveau voor vrijwel alle groepen van fondsen weer op het peil, dat bereikt was vóórdat de koersstijging onder invloed van de cijfers der Millioenuota intrad. Ter oriëntering* mogen onderstaande koersen gelden.

	19 September 1947	26 September 1947
A.K.U.	172 $\frac{1}{2}$	175 $\frac{1}{2}$
v. Berkel's Patent	128 $\frac{3}{4}$	126 $\frac{3}{4}$
Lever Bros. Unilever C.v.A.	304 $\frac{1}{2}$	301
Philips G. b. v. A.	390	377
Koninklijke Petroleum	446	445 $\frac{1}{2}$
H.A.L.	219	222
N.S.U.	190 $\frac{1}{2}$	186
H.V.A.	232 $\frac{1}{2}$	226
Deli-Mij C.v.A.	158 $\frac{1}{2}$	152 $\frac{1}{2}$
Amsterdam Rubber	141 $\frac{1}{2}$	140 $\frac{1}{2}$

STATISTIEKEN.

NATIONALE BANK VAN ZWITSERLAND.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaal- voorraad	Buiteni. wissels	Disconto's en voor- schotten	Effecten	Biljetten in circulatie	Andere credieten
31 Dec. 1946	4.949,9	158,0	238,7	52,7	4.090,7	1.163,7
6 Sept. 1947	5.270,9	89,7	127,2	48,7	3.981,3	1.216,5
15 Sept. 1947	5.267,2	71,5	134,5	48,9	3.954,0	1.266,9
23 Sept. 1947	5.306,9	66,3	140,0	48,8	3.956,7	1.294,7

DE NEDERLANDSCHE BANK. Verkorte balans op 29 September 1947.

Activa.		
Wissels, pro- messen en schuldbrieven in disconto	Hoofdbank f Bijbank Agentsch. „	— — 38.015,20
		f 38.015,20 ¹⁾
Wissels, schatkistpapier en schuldbrieven, door de Bank gekocht (art. II, 1e lid, sub 3 van de Bankwet 1937 j ^o art. 4 van het Koninklijk besluit van 1 October 1945, Staatsblad No. F 204)		—
Schatkistpapier, door de Bank overgenomen van de Staat der Nederlanden ingevolge overeen- komst van 26 Februari 1947		2.100.000.000,—
Beleningen:	Hoofdbank f	141.973.529,80 ²⁾
(incl. voor- schotten in re- kening-courant op onderpand)	Bijbank „ Agentsch. „	2.776.443,97 8.981.741,95
	f	153.731.715,72
Op effecten, enz.		153.311.468,31 ³⁾
Op goederen en celen		420.247,41
		f 153.731.715,72 ⁴⁾
Voorschotten aan het Rijk (art. 16 van de Bank- wet 1937)		—
Boekvordering op de Staat der Nederlanden ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947		1.500.000.000,—
Munt en muntmateriaal:		
Gouden munt en gouden muntmateriaal	f	502.143.984,43
Zilveren munt, enz.	„	2.080.104,88
		f 504.224.089,31
Papier op het buitenland ..	f	157.430.200,—
Tegoed bij correspondenten in het buitenland	„	216.806.459,49
Buitenlandse betaal- middelen	„	5.061.361,32
		f 379.298.020,81
Belegging van kapitaal, reserves en pensioen- fondsen		66.011.534,90
Gebouwen en inventaris		3.500.000,—
Diverse rekeningen		82.075.266,25
		f 4.788.878.642,19

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen	„	12.452.579,46
Bijzondere reserves	„	32.247.868,69
Pensioenfondsen	„	16.960.028,75
Bankbiljetten in omloop (oude uitgiften)	„	125.446.595,—
Bankbiljetten in omloop (nieuwe uitgiften)	„	2.856.115.975,—
Bankassigaties in omloop	„	46.821,83
Rekening-courant saldo's:		
's Rijks Schatkist:	f	860.416.130,53
Geblokkeerde saldo's van banken	„	41.084.332,96
Geblokkeerde saldo's van anderen	„	38.197.383,24
Vrije saldo's	„	647.384.014,85
		f 1.587.081.861,58
Diverse rekeningen		138.526.911,88
		f 4.788.878.642,19

¹⁾ Waarvan schatkistpapier rechtstreeks door de
Bank in disconto genomen

²⁾ Waarvan aan Nederlands-Indië
(Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad no. 99) ..

Circulatie der door de Bank namens de Staat
in het verkeer gebrachte muntbiljetten

BANK VAN ENGELAND.

(Voornaamste posten in miljoenen ponden).

Data	Metaal- voorraad	Govt. debts and Govt. securities	Fiduciary issue	Biljetten in circulatie	Biljetten in Banking Dept.
25 Dec. '46	0,2	1.449,1	1.450	1.428,2	22,1
10 Sept. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.389,6	60,6
17 Sept. '47	0,2	1.449,3	1.450	1.382,8	67,5
24 Sept. '47	0,2	1.449,4	1.450	1.376,5	73,7

Data	Gouden en zilveren munten	Govt. securities	Other securities		Deposits		
			Disc. and advances	Securities	Totaal	Public deposits	Banken
25 Dec. '46	1,3	311,8	13,6	15,8	346,5	10,3	278,9
10 Sept. '47	2,4	320,6	16,7	17,8	399,7	12,8	291,6
17 Sept. '47	2,4	312,4	12,4	17,7	393,9	9,6	260,6
24 Sept. '47	2,3	307,5	14,6	18,4	397,9	16,2	289,6

DE NEDERLANDSCHE BANK.
(Voornaamste posten in duizenden guldens).

Data	Munt en muntmateriaal	Papier op het buitenland	Tegood bij corresp. in het buitenland en buitlandse betaalmiddelen	Wissels, prom enz. en open mackpapier	Beleningen
30 Dec. '46	700.876	4.434.786	100.816	103	153.109
18 Aug. '47	504.119	135.062	200.394	—	155.975
25 „ '47	503.932	131.864	286.627	—	151.615
2 Sept. '47	503.974	144.776	269.938	—	160.359
8 „ '47	504.119	149.636	250.985	—	153.545
15 „ '47	504.096	149.636	251.012	—	154.541
22 „ '47	504.156	157.430	240.567	—	154.668
29 „ '47	504.224	157.430	221.868	—	153.732

Data	Bankbiljetten in omloop	Saldo in rekening-courant			
		's Rijks Schatkist	Geblokkeerde saldi van banken	Geblokkeerde saldi van anderen	Vrije saldi
30 Dec. '46	2.744.151	1.099.855	90.071	43.706	590.158
18 Aug. '47	2.774.925	838.425	40.640	36.439	720.384
25 „ '47	2.785.350	899.863	46.393	35.504	723.843
2 Sept. '47	2.851.436	858.696	47.533	34.946	706.224
8 „ '47	2.831.897	877.503	32.548	39.767	693.735
15 „ '47	2.816.325	918.682	34.523	49.697	652.453
22 „ '47	2.801.388	895.198	57.168	49.040	663.943
29 „ '47	2.856.116	860.416	41.084	38.197	647.384

NATIONALE BANK VAN BELGIË.
(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Totaal van de goudvoorraad ¹⁾	Buitlandse deviezen	Papier op België	Voorschotten op overheidsfondsen	Deel en pasmunt	Vorderingen op de Staat
26 Dec. 1946	32.226	5.648	4.953	214	698	49.158
21 Aug. 1947	28.453	11.797	4.839	294	794	50.646
28 „ 1947	28.454	12.161	3.940	356	749	51.341
4 Sept. 1947	28.455	12.177	4.528	492	735	52.111
11 „ 1947	28.459	12.288	4.433	316	737	51.866
18 „ 1947	28.479	12.340	4.693	319	757	50.686
25 „ 1947	28.478	12.169	4.499	440	727	50.881

Data	Overheidsfondsen	Totaal activa ¹⁾	Bankbiljetten in omloop	Rekening-courant saldi		Besluitwet van 6 Oct. '44 ²⁾
				van de Schatkist	van anderen	
26 Dec. 1946	637	159.377	72.165	1	4.482	614
21 Aug. 1947	637	163.887	77.612	5	4.939	528
28 „ 1947	637	164.139	77.818	2	2.281	528
4 Sept. 1947	637	165.553	79.185	4	4.954	519
11 „ 1947	637	165.247	79.013	4	4.771	518
18 „ 1947	637	164.665	78.309	5	4.695	516
25 „ 1947	637	164.592	78.125	5	4.678	515

- ¹⁾ Waarvan 10.493 miljoen francs. onbeschikbaar goudsaldo na herwaardering van de goudvoorraad (Besluitwet no. 5 van 1-5-1944).
- ²⁾ Waaronder begrepen de post „Emissiebank te Brussel“, ten bedrage van 64.597 miljoen francs.
- ³⁾ Deze post omvat: oude biljetten over te boeken op tijdelijk onbeschikbare of geblokkeerde rekeningen en niet aangegeven oude biljetten.

FEDERAL RESERVE BANKS.
(Voornaamste posten in miljoenen dollars).

Data	Metaalvoorraad		Other cash	U.S. Govt. securities
	Totaal	Goudcertificaten		
31 Dec. 1946	18.331	17.587	268	23.350
27 Aug. 1947	20.524	19.841	260	22.107
3 Sept. 1947	20.534	19.847	232	22.224
10 Sept. 1947	20.592	19.892	238	22.042

Data	F.R.-biljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Govt.	Member-banks
31 Dec. 1946	24.945	17.353	393	16.139
27 Aug. 1947	24.225	18.531	915	16.439
3 Sept. 1947	24.623	18.236	459	16.028
10 Sept. 1947	24.650	18.135	243	16.932

ZWEEDSE RIJKSBANK.
(Voornaamste posten in miljoenen kronen).

Data	Metaal		Staatsfondsen		Saldo buitenland	Fondsen ter beschikking der staats-schuld	Promessen staats-schuld
	Goud	Over-waarde goud	Eigen	Vreemd			
31 Dec. 1946	839	532	1.544	504	284	94	182
6 Sept. 1947	255	162	2.501	377	149	94	182
15 Sept. 1947	255	162	2.262	385	114	94	182
23 Sept. 1947	219	139	2.335	394	122	94	182

Data	Biljetten in circulatie	Deposito's					Regularisatie-rekening
		Direct opvraagbaar			45 dagen	Buitlandse banken	
		Totaal	Staat	Banken			
31 Dec. 1946	2.877	875	706	84	230	174	7
6 Sept. 1947	2.568	899	564	264	163	180	3
15 Sept. 1947	2.494	778	609	104	163	186	3
23 Sept. 1947	2.453	800	645	90	163	196	3

STAND VAN 'S RIJKS KAS.

Vorderingen	6 Sept. 1947	15 Sept. 1947
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederl. Bank N.V.	f 901.464.978,24	f 918.682.047,29
Saldo van 's Rijks Schatkist bij de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	„ 555.818,42	„ 485.661,03
Kasvorderingen wegens creditverstreking aan het buitenland	—	—
Daggeldening tegen onderpand	—	—
Saldo der postrekeningen van Rijkscomptabelen	„ 364.869.649,60	„ 362.720.815,14
Voorschotten op ult. Aug. resp. Juli 1947 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	„ 75.070.595,84	„ 67.572.656,55
Vordering in rek.-courant op: Nederlands-Indië	„ 692.651.921,03	„ 693.605.856,07
Suriname	„ 39.651.797,52	„ 39.651.797,52
Curacao	„ 684.052,12	„ 684.052,12
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	„ 19.460.006,23	„ 24.000.600,44
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	—	—
Andere staatsbedrijven en instellingen	„ 179.366.737,74	„ 180.566.737,74

Verplichtingen	6 Sept. 1947	15 Sept. 1947
Voorschot door De Nederl. Bank N.V. verstrekt	—	—
Voorschot door De Nederlandsche Bank N.V. in rekening-courant verstrekt	—	—
Schuld aan de Bank voor Nederlandsche Gemeenten	—	—
Schatkistbiljetten in omloop	f 1052.068.800,—	f 1073.468.800,—
Schatkistpromessen bij De Nederlandsche Bank N.V. ingevolge overeenkomst van 26 Februari 1947	„ 2100.000.000,—	„ 2100.000.000,—
Schatkistpromessen in omloop (rechtstreeks bij De Nederlandsche Bank N.V. is geplaatst nihil) f 6.356,1 m/m w.o. garantie Bretton Woods f 667 m/m	„ 5684.600.000,—	„ 5689.100.000,—
Daggeldeningen	—	—
Muntbiljetten in omloop	„ 148.435.583,—	„ 147.238.108,—
Schuld op ult. Aug. resp. Juli '47 aan de gemeenten wegens aan haar uit te keren belastingen	—	—
Schuld in rek.-courant aan: Nederlands-Indië	—	—
Suriname	—	—
Curacao	—	—
Het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds	—	—
Het staatsbedrijf der P., T. en T.	„ 423.300.826,55	„ 463.930.839,88
Andere staatsbedrijven	„ 3.930.121,20	„ 3.930.121,20
Schuld aan diverse instellingen in rekening met 's Rijks Schatkist	„ 3200.825.617,54	„ 3203.583.617,54

Announces voor het volgend nummer

dienen uiterlijk Maandag 6 Oct. a.s. in het bezit te zijn van de administratie, Lange Haven 141, Schiedam

HAVENBEWEGING.

Te Rotterdam, Amsterdam en Antwerpen aangekomen zeeschepen 1).

Tijdvak	Rotterdam		Amsterdam		Antwerpen	
	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen	aantal	netto register tonnen
1939	12.026	19.392.128	3.110	4.024.738	9.524	15.888.710
1945	1.344	2.063.622	470	458.800	3.585	11.129.932
1946	4.464	5.911.539	1.706	1.833.381	5.284	9.311.899
Januari 1947	364	628.527	185	181.187	422	855.334
Februari	329	635.622	149	159.582	503	1.050.345
Maart	441	742.747	146	215.633	611	1.272.384
April	463	729.734	176	251.177	642	1.265.483
Mei	507	851.771	215	232.727	729	1.419.137
Juni	538	885.113	215	242.629	716	1.454.412
Juli	558	881.835	201	224.022	600	1.224.270
Augustus	615	976.754	234	254.678	815	1.749.160
3 t/m 9 Aug.	146	145.994	51	69.146		
10 t/m 16 Aug.	136	187.437	45	39.209		
17 t/m 23 Aug.	129	232.105	63	89.342		
24 t/m 30 Aug.	145	205.928	57	57.030		
31 Aug. t/m 6 Sept.	145	216.103	51	43.028		
7 t/m 13 Sept.	132	217.910	50	55.222		

1) Bronnen: „Mededelingen Kamer van Koophandel en Fabrieken voor Zuid-Holland“; Dienst Gemeente Handelsinrichtingen, Amsterdam; Bureau van Statistiek der Gemeente Amsterdam; Economische dienst van de haven, Antwerpen.

BUITENLANDSE KAPITAALSALDI IN DE VERENIGDE STATEN 1)
(in miljoenen dollars).

Land	Ultimo 1942	Ultimo 1945	30 Juni 1946	31 Juli 1946	31 Aug. 1946	30 Sept. 1946	31 Oct. 1946	30 Nov. 1946	Ultimo 1946	31 Jan. 1947	28 Febr. 1947	31 Mrt 1947
Nederland	474,0	539,7	411,9	389,4	376,4 ¹⁾	370,1 ¹⁾	351,1 ¹⁾	322,8	326,4	319,1	295,6	256,7
Engeland	837,8	891,5	485,3	756,0	624,1	665,1	736,3	640,9	563,1	585,6	558,2	489,6
Frankrijk	625,9	464,2	432,5	419,4	393,2	421,1	433,1	401,7	384,8	369,4	336,3	351,4
Zwitserland	592,1	722,3	737,0	741,0	752,5	745,9	756,3	760,9	766,1	769,5	776,8	786,1
Europa	3.608,1	4.037,0	3.554,8	3.790,7	3.612,0 ¹⁾	3.649,5 ¹⁾	3.738,9 ¹⁾	3.603,8	3.574,2	3.645,8	3.455,8	3.362,8
Canada	425,1	1.395,7	1.313,2 ²⁾	1.278,7 ²⁾	1.223,5 ²⁾	1.177,3	1.110,6	1.067,0	979,7	967,1	856,8	776,6
Lat. Amerika	835,8	1.338,4	1.471,6	1.486,1	1.566,2	1.544,8	1.569,6	1.546,4	1.474,0	1.466,3	1.431,2	1.384,3
Azië	932,9	1.784,1	1.560,3	1.492,1	1.425,4	1.365,9	1.326,6	1.327,4	1.258,3	1.217,1	1.155,9	1.149,8
Totaal	5.980,2	8.802,8	8.147,4 ¹⁾	8.296,2 ¹⁾	8.063,9 ¹⁾	8.001,0 ¹⁾	8.015,8 ¹⁾	7.828,9	7.555,7	7.598,4	7.147,8	6.923,3

1) Ontleend aan het „Federal Reserve Bulletin“ van Aug. 1947. 2) Gecorrigeerde cijfers.

BANK VAN FRANKRIJK.

(Voornaamste posten in miljoenen francs).

Data	Metaalvoorraad	Disconto's en voorschotten	Voorschotten aan de Staat		
			Vaste	Schatkist	Bezettingskosten Duitsland
26 Dec. 1946	94.817	118.302	59.449	67.900	426.000
4 Sept. 1947	64.817	140.791	117.449	134.500	426.000
11 Sept. 1947	52.817	145.960	129.449	132.900	426.000
18 Sept. 1947	52.817	143.366	129.449	135.700	426.000

Data	Bankbiljetten in circulatie	Deposito's		
		Totaal	Staat	Diversen
26 Dec. 1946	721.865	63.458	765	62.693
4 Sept. 1947	854.124	67.628	761	65.913
11 Sept. 1947	853.913	70.204	797	68.461
18 Sept. 1947	850.645	70.806	747	69.108

WERKLOOSHEID IN NEDERLAND 1).

Maand	Werklozen 2)	Wachtgelders 3) (raming)
30 Juni 1945	112.622	201.400
29 Juni 1946	45.953	7.800
31 Dec. 1946	47.000 4)	7.600
31 Jan. 1947	51.500 5)	7.100
28 Febr. 1947	55.800 6)	6.200
31 Mrt 1947	48.300 6)	5.200
30 April 1947	31.000	3.400
31 Mei 1947	24.100	2.500
30 Juni 1947	19.700	1.800
31 Juli 1947	18.800	1.300
31 Aug. 1947	20.200	1.200

1) Bron: „Statistisch Bulletin van het C.B.S.“

2) Gegevens van de arbeidsbureaux.

3) Bovendien 105.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

4) Bovendien 121.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

5) Bovendien 161.000 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

6) Bovendien 28.900 vorstwerklozen uit het vrije bedrijf.

Annonces, waarvan de tekst 's Maandags in ons bezit is, kunnen, plaatsruimte voorbehouden, in het nummer van dezelfde week worden opgenomen.

Abonneert U op

DE ECONOMIST

Maandblad onder redactie van Prof. P. Hennipman, Prof. P. B. Kreukniet, Th. Ligthart, Prof. N. J. Polak, Prof. J. Tinbergen, Prof. H. M. H. A. van der Valk, Prof. C. A. Verrijn Stuart, Prof. G. M. Verrijn Stuart, Prof. Mr. F. de Vries.

Abonnementsprijs f 22,50; franco p. post f 23,30; voor studenten f 19.—; franco per post f 19,80.

Abonnementen worden aangenomen door den boekhandel en door de uitgevers

DE ERVEN F. BOHN TE HAARLEM

INSTITUUT VOOR SOCIALE WETENSCHAPPEN

Dir. Drs H. H. Behrens en Dr J. Mullemeister

Speciale opleiding te Rotterdam, Den Haag en Amsterdam voor

CAND. DOCT. RECHTEN

voor Doctorandi Ec. Wetensch.

Inl. Den Haag - Wassenaarseweg 39 - Tel. 775382

ROUPPE VAN DER VOORT'S INDUSTRIË EN METAALMAATSCHAPPIJ N.V.

gevestigd te 's-Hertogenbosch.

UITGIFTE van 1500 gewone aandelen

elk groot f 750.—, aan toonder, ten volle delende in de winst over het boekjaar 1947, met recht van voorkeur voor houders van gewone aandelen.

Ondergetekenden berichten, dat de inschrijving op bovengenoemde aandelen zal zijn opengesteld, op de voorwaarden van het prospectus d.d. 29 September 1947, op

Vrijdag, 10 October 1947,

van des voormiddags 9 uur tot des namiddags 4 uur, tot de koers van 120 pCt. voor inschrijving met recht van voorkeur en tot de koers van 132 pCt. voor vrije inschrijving

te Amsterdam: ten kantore van de **Amsterdamsche Bank N.V.** en de **H.H. Lippmann, Rosenthal & Co.**, te Rotterdam, 's-Gravenhage en 's-Hertogenbosch: ten kantore van de **Amsterdamsche Bank N.V.**

AANBIEDING TOT VERWISSELING

van de uitstaande 7 pCt. (thans 5,6 pCt.) cumulatief preferente winstdelende aandelen, elk nominaal groot f 750.—, tegen een gelijk aantal gewone aandelen, ten volle delende in de winst over het boekjaar 1947.

De gelegenheid tot verwisseling bij bovenstaande kantoren, op de voorwaarden van het prospectus d.d. 29 September 1947, sluit **Woensdag, 8 October 1947**, des namiddags te 4 uur.

Exemplaren van het prospectus, verwisselings- en inschrijvingsbiljetten en — tot een beperkt aantal — de statuten en het laatste jaarverslag, zijn bij de kantoren van inschrijving verkrijgbaar.

AMSTERDAM, 29 September 1947.

AMSTERDAMSCHÉ BANK N.V.
LIPPMANN, ROSENTHAL & CO.

Beschikbare krachten

Academicus, 36 jaar, Drs. fac. lett. en wijsb., zag zich gaarne geplaatst als

sociaal werker

bij grote instelling, fabriek of inrichting. Steller dezès heeft ruime sociale ervaring, bezit belangstelling voor bedrijfspsychologie, personeelsbeleid en cultureel werk, en is in staat binnen enkele jaren universitaire studie psychologie en psychotechniek te voltooien. Br. lett. N.R.B. Nijgh & van Ditmar, Amsterdam C.

Mr in de Rechten

34 jaar oud, zoekt opname in commerciële leiding van industrieel bedrijf of handelsfirma. Is ruim zes jaar Secretaris van een der grootste Rijksbureaux. Bekend met organisatie- en efficiency-problemen, boekhouden en verzekering. Ervaring als juridisch adviseur. Gaarne Psychologisch onderzoek. Brieven onder no. ESB 1025 bureau v. d. blad, postbus 42, Schiedam.

Vacatures

Gezocht: **jong jurist**

bij voorkeur met enige ervaring, voor interessant, zelfstandig werk op sociaal-economisch gebied. Werkkring (te 's-Gravenhage) biedt goede mogelijkheden. Brieven met uitvoerige inlichtingen omtrent opleiding, ervaring, leeftijd enz. onder no. ESB 1021 aan het bureau van dit blad, postbus 42, Schiedam.

Het bestuur van de **Federatie van Onderlinge Brandwaarborgmaatschappijen in Nederland** wenst binnenkort een

secretaris-penningmeester

te benoemen.

Een uitgesproken voorkeur bestaat voor een jong jurist, die begrip heeft voor de waarde van de coöperatie ten plattelande en die ambitie heeft voor organisatorisch werk dat geleidelijk moet worden ontwikkeld en waarvoor gezond verstand, tact, initiatief en vasthoudendheid, vereist is. Kennis van het brandassurantiewezen strekt tot aanbeveling. Voor een goede kracht is een levenspositie waarschijnlijk.

Sollicitaties dienen te worden gericht aan de voorzitter, de heer J. J. Talsma, Utrechtsestraatweg te Oosterbeek. Inlichtingen worden tevens gaarne verstrekt door de Directeur van de Nationale Coöperatieve Raad, Willemstraat 26—30 te Den Haag, Tel. 111441.

Accountantskantoor Moret & de JONG

zoekt enige beginnende
en enige gevorderde

Assistent - Accountants

Brieven met uitvoerige inlichtingen adres:
Sweelinckplein 50—51, 's-GRAVENHAGE.

N.V. A.T.O. — VAN GEND & LOOS

Geregelde vrachtauto-dienst

Nederland - Tsjecho-Slowakije

Vraagt inlichtingen bij onze 80 kantoren of bij van Uden's Transport Bureau - Veerhaven 15 - Rotterdam

Verliesposten Voorkomend Systeem

bestaande uit 4 Diensten - **V.V.S.** -

Het V.V.S. is een onmisbaar hulpmiddel bij het gezondhouden van uitstaande credieten. Aanvaard als onderdeel der debiteuren-administratie, zal het van groote praktische waarde blijken te zijn.

Onze V.V.S.-brochure wordt op aanvraag kosteloos toegezonden
Van der Graaf & Co's bureaux voor den handel N.V.
Amstelstraat 14—18, Amsterdam-C. Telefoon 38631 (5 lijnen)

Export- credieten!

Voor een efficiënte uitvoering Uwer goederen-transacties staat de bijna 60-jarige ervaring van de A.G.B. u borg. Een vlotte behandeling van documen-

taire incassi en snelle afrekening op grond van documentaire accredities bieden U voordelen van risicovermindering en rentebesparing.

AMSTERDAMSCH GOEDEREN-BANK N.V.

Kapitaal en Reserves f. 8.400.000

KEIZERSGRACHT 203
AMSTERDAM

MATHENESSERLAAN 186
ROTTERDAM

N.V. KONINKLIJKE
NEDERLANDSCHE
ZOUTINDUSTRIE

Boekelo · Hengelo

ZOUTZIEDERIJ

Fabriek van:
zoutzuur, (alle kwaliteiten)
vloeibaar chloor
chloorbleekloog
natronloog, caustic soda.

„GROOTHANDEL”

algemeen weekblad,
gewijd aan de be-
langen van de binnen-
en buitenlandse
handel

Abonn.prijs f 15 p. jaar

Uitgave:
H. A. M. ROELANTS
Schiedam
Postbus 42

De Curaçaosche Handel- Maatschappij N.V.

(Curaçao Trading Company S.A.)
GEBOUW „ATLANTA”
Stadhouderskade 6 - Amsterdam

Is voor hare kantoren en vestigingen in Curaçao, Suriname en alle voornamelijk plaatsen in het Caraïbische gebied **blijvend geïnteresseerd in offerten van fabrikanten van:**

Bouwmaterialen	Huish. artikelen	Textiel
Hang- en Sluitwerk	Electr. Technische art.	Papier
Bouwbeslag	Glas	Emalle
Kleine IJzerwaren	Sanitaire artikelen	Levensmiddelen
Gereedschappen	Dakpannen	Keramische art.

Economisch-Statistisch Kwartaalbericht

Uitgave van
het Nederlandsch Economisch Instituut

Zojuist verscheen de
tweede aflevering

UIT DE INHOUD:

Conjuncturele toestand van Nederland, Indonesië, België, Verenigde Staten en Groot-Brittannië;
Duitsland; balans na twee jaar bezetting;
Internationale geld- en kapitaalmarkten;
Marktpositie van enige belangrijke grond- en hulpstoffen;
De groei van het aantal personenauto's in Nederland.

Jaarabonnement 1947 voor abonne's „E.-S.B.” f 4.-.
Afzonderlijke abonnementen f 6.-.